

Coöperatie Eno U.A.

Solvency & Financial Condition Report 2018



Inleiding

Algemeen

Uit hoofde van Solvency II publiceert Eno een rapport over haar solvabiliteit en financiële positie: het Solvency & Financial Condition Report (SFCR). Met dit verslag geven we inzicht in de bedrijfsvoering, resultaten, risicoprofiel, waarderingsmethoden en het kapitaalbeheer van de organisatie.

Deze rapportage is opgesteld in overeenstemming met Uitvoeringsverordening (EU) 2015/2452, Uitvoeringsverordening (EU) 2015/2452, Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 en Richtlijn 2009/138/EG.

De rapportage bestaat uit een kwalitatief gedeelte en een kwantitatief gedeelte. Dit rapport zelf bevat het kwalitatieve deel. Dit rapport is opgesteld vanuit de groep gegevens en activiteiten van Coöperatie Eno U.A.

Tenzij anders vermeld, worden alle financiële gegevens in dit rapport in duizenden euro's gepresenteerd. Ter vergelijking is in het rapport diverse keren een bedrag of percentage van 2017 opgenomen. Dit betreft het bedrag of percentage van de Full Measures 2017. Tevens worden vergelijkingen opgenomen met de financiële gegevens zoals gerapporteerd in de jaarrekening onder Titel 9 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: "BW2").

Informatie over de accountant en toezichthoudende autoriteit

Toezichthoudende autoriteit inzake het financiële toezicht
De Nederlandsche Bank N.V.
Toezicht verzekeraars, Zorgverzekeraars
Westeinde 1
1017 ZN AMSTERDAM

Externe auditor (accountant)
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Burgemeester Roelenweg 13G
8021 EV ZWOLLE

Op dit verslag is geen accountantscontrole toegepast.

Inhoudsopgave

Inleiding	2	B.6.2 Uitgevoerde activiteiten	25
Algemeen	2	B.7 Uitbesteding	25
Informatie over de accountant en toezichthoudende autoriteit	2	B.7.1 Uitbestedingsbeleid	25
		B.7.2 Uitbestede kritieke of belangrijke operationele functies/werkzaamheden	26
Samenvatting	4	B.8 Overige informatie	26
A Activiteiten en prestaties	6	C Risicoprofiel	27
A.1 Activiteiten	6	C.1 Verzekeringstechnisch risico	28
A.1.1 Algemene Informatie	6	C.2 Marktrisico	28
A.1.2 Trends en factoren	7	C.3 Kredietrisico	28
A.2 Prestaties op het gebied van verzekering	8	C.4 Liquiditeitsrisico	28
A.2.1 Winst- en verliesrekening	8	C.5 Operationeel risico	29
A.2.2 Bruto premie	8	C.6 Overig materieel risico	29
A.2.3 Toelichting op inkomsten en uitgaven	9	C.7 Overige informatie	29
A.3 Prestaties op het gebied van belegging	10		
A.4 Prestaties op overig gebied	10	D Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden	30
A.5 Overige informatie	10	D.1 Activa	38
		D.2 Technische voorzieningen	39
B Bestuursstelsel	11	D.3 Overige schulden	42
B.1 Algemene informatie over het bestuursstelsel	11	D.4 Alternatieve waarderingsmethoden	43
B.1.1 Organisatiestructuur	11	D.5 Overige informatie	43
B.1.2 Beloningsbeleid	14		
B.2 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten	15	E Kapitaalbeheer	44
B.2.1 Fit & Proper Policy / Deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeleid	15	E.1 Eigen vermogen	44
B.2.2 Gedragslijnen en processen	15	E.1.1 Doelstellingen, gedragslijnen en processen	44
B.3 Risicomanagementsystemen inclusief de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit	15	E.1.2 Samenstelling en kwaliteit	45
B.3.1 Risicomanagementsysteem	15	E.2 Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste	45
B.3.2 Risicomanagementfunctie	18	E.3 Gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd bij de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste	46
B.3.3 ORSA	18	E.4 Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model	46
B.3.4 Prudent Person principe	20	E.5 Niet-naleving van het minimumkapitaalvereiste en niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste	46
B.3.5 Verificatie kredietbeoordelingen	21	E.6 Overige informatie	46
B.4 Interne controlesysteem	21		
B.4.1 Interne controlesysteem	21	F Bijlagen	47
B.4.2 Compliance functie	22	F.1 Eno Zorgverzekeringen N.V.	47
B.4.3 Sleutelprocedures	22	F.1.1 Activiteiten en prestaties	47
B.4.4 Advies over naleving van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen	23	F.1.2 Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden	48
B.4.5 Compliance beleid- en plan	23	F.1.3 Kapitaalbeheer	48
B.5 Interne auditfunctie	23	F.2 Eno Aanvullende Verzekeringen N.V.	49
B.5.1 Objectiviteit en onafhankelijkheid	24	F.2.1 Activiteiten en prestaties	49
B.5.2 Interne audit beleid	24	F.2.2 Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden	50
B.5.3 Andere (sleutel)functies naast de interne audit functie	25	F.2.3 Kapitaalbeheer	50
B.6 Actuariële functie	25		
B.6.1 Actuariële functie	25		

Samenvatting

Activiteiten en prestaties

Het kernwerkgebied van Eno is de regio Salland. In deze regio werken wij, in nauwe samenwerking met regionale partijen, aan behoud en verbetering van goede, toegankelijke en betaalbare zorg. Verschillende initiatieven dragen hier aan bij.

Coöperatie Eno U.A. heeft tot doel om de belangen van haar leden te behartigen op het gebied van zorgverzekeringen.

Een van de elementen van de Eno-missie is om haar verzekerden de ondersteunen bij het streven naar een optimale gezondheid en toegankelijke betaalbare zorg. Vanuit die gedachte werken wij samen met regionale partijen. Gezamenlijk ontplooiën we verschillende initiatieven die bijdragen aan het behoud en verbetering van goede toegankelijke en betaalbare zorg.

Bestuurssysteem

Eno is een coöperatie met haar ledenraad als hoogste orgaan. We willen er dan ook voor zorgen dat de inkoop van zorg aansluit bij wat onze leden belangrijk vinden. Jaarlijks bespreken we het onderwerp daarom met de ledenraad. Dat deden we in 2018 tijdens een van de ledenraadvergaderingen en, daarbuiten, door met een afvaardiging van de ledenraad uitgebreider over zorginkoop in gesprek te gaan. Daarnaast hebben wij op diverse manieren dagelijks contact met onze verzekerden. Zowel vanuit de klantenservice als klachtencommissie ontvangen wij waardevolle informatie voor de inkoop van zorg. Daarbij gebruiken we eveneens inzichten vanuit diverse onderzoeken verricht door bijvoorbeeld patiëntenorganisaties of consumentenorganisaties om de stem van de verzekerde te concretiseren in de wijze waarop wij de zorg inkopen.

Risicomanagement

Eno blijft voortdurend werken aan het behouden en verhogen van risicobewustzijn bij medewerkers.

Alle nieuwe medewerkers volgden daartoe in 2018 de basis e-learning module compliance & risk en legden deze met goed gevolg af. Ook de verdiepende module werd door ruim 80 procent van de medewerkers met goed resultaat afgesloten. Dit sluit aan bij de interne norm, hoewel het streven blijft dat alle medewerkers ook deze module succesvol afronden.

Op het gebied van informatiebeveiliging zette Eno verschillende verbeterstappen. Dit betreft onder andere de oplevering van een nieuw logisch toegangsbeleid en oplevering van een dataclassificatieschema. In het kader van het vergroten van risicobewustzijn organiseerde Eno bijeenkomsten voor medewerkers over ransomware, werd een test uitgevoerd met phishing mail en is op intranet een vaste pagina gemaakt met informatie over 'Security'.

Met een gezonde financiële positie en gestegen verzekerdenaantallen kijkt Eno positief naar de toekomst. Tegelijkertijd zijn er onzekerheden, zoals de stijgende macro-zorgkosten en wijzigingen in wet- en regelgeving. Ook breder in de zorg en in de maatschappij is een grote dynamiek die invloed heeft op Eno.

Denk aan een patiëntvolgende inrichting van de zorg, de rol van technologie en veranderende arbeidsmarktontwikkelingen. Eno volgt deze ontwikkelingen nauwlettend om hier tijdig op te kunnen anticiperen. Daarbij wegen we zorgvuldig de belangen van onze klanten, medewerkers en andere belanghebbenden. Zo werken we ook in 2019 op verantwoorde wijze verder aan behoud van onze legitimiteit en toegevoegde waarde.

Klantgerichtheid en klanttevredenheid

Op diverse manieren geven wij invulling aan klantgerichtheid. Bijvoorbeeld door onze klanten van harte welkom te heten op ons kantoor in Deventer, waar ze vragen kunnen stellen aan een van onze medewerkers van de Klantenservice. Of, zoals tijdens de overstapperiode 2018/2019, door op locatie spreekuren te organiseren om nieuwe verzekerden te helpen bij hun inschrijving.

Klantloyaliteit gestegen

Dat onze klantgerichtheid gewaardeerd wordt, blijkt onder andere uit de uitkomsten van het jaarlijkse NPS-onderzoek dat klantloyaliteit meet. Eno liet dit onderzoek in 2018 opnieuw uitvoeren voor de merken Salland Zorgverzekeringen en ZorgDirect. Voor Salland Zorgverzekeringen steeg de NPS van 13 in 2017 naar 26 in 2018 en de waardering voor de dienstverlening ontving een 8,2 (in 2017 een 7,9). Voor ZorgDirect steeg de NPS van 1,0 in 2017 (het tweede jaar van het bestaan van ZorgDirect) naar 8,0 in 2018. De dienstverlening van ZorgDirect werd door de verzekerden gewaardeerd in 2018 met een 8,0 (in 2017 een: 7,8). Het karakter van de zorgverzekeringen en klanten van HollandZorg, lenen zich niet goed voor een vergelijking met reguliere zorgverzekeringen. Om die reden wordt HollandZorg niet meegenomen in het NPS-onderzoek

Risicoprofiel

Premieontwikkeling

Eno richt zich bij haar premievaststelling op een duurzaam financieel gezond beleid en zo stabiel mogelijke premieontwikkeling voor de toekomst. Door eenmalige meevallers, een goede solvabiliteitspositie en goede zorginkoop in de regio, koos Eno er het afgelopen jaar voor om de premies van de basisverzekering 2019 beperkt te verhogen en aanvullende verzekeringen en tandartsverzekeringen gelijk te laten of beperkt te verhogen.

Productkeuzes en ontwikkeling verzekerdenaantallen

Bij de herbevestiging van haar strategie in 2016, koos Eno voor de regio Salland als kernregio en voor het Salland Zorgverzekeringen als kernlabel. Om deze keuze te kunnen realiseren is een gemiddeld gezonde en evenwichtige verzekerdenportefeuille nodig. Hiervoor is een bredere portefeuille nodig met meerdere, ondersteunende labels. Het voeren van meerdere labels is daarom geen doel op zich, maar het middel om de dominante positie van het label Salland Zorgverzekeringen te kunnen realiseren. Eno heeft in 2018 drie labels; Salland, ZorgDirect en HollandZorg. Eno ontving in de overstapperiode 2018/2019 veel nieuwe verzekerden. Wij verwachten in 2019 een gemiddelde verzekerdenstand van ruim 211.000

verzekerden. Dat is 15 procent meer dan in 2018, toen Eno gemiddeld 182.825 verzekerden had. Deze stijging wordt voor het grootste deel gerealiseerd door de merken Salland Zorgverzekeringen en HollandZorg. ZorgDirect kende een verzekerdenaantal van 11 procent. In 2019 zal gewerkt worden aan de strategische koers voor de toekomstige jaren. Heroriëntatie op de positie en invulling van de diverse labels, zal hier onderdeel van zijn.

Waardering voor solvabiliteitsdoelstellingen en Kapitaalbeheer

Eno is wettelijk verplicht reserves (eigen vermogen) aan te houden om eventuele financiële tegenslagen op te vangen. De verzekerdenaantalgroei betekende ook een directe stijging van de kapitaalbehoefte. Eno hield echter rekening met dit groeiscenario en anticipeerde hierop zodat zij ook in 2019 aan de solvabiliteitsdoelstellingen kan blijven voldoen. De solvabiliteit voor Coöperatie Eno U.A. laat een stijging zien van 169,2% naar 177,3%. Coöperatie Eno U.A. streeft naar een interne norm van 132,5%. Via de ORSA (Own Risk & Solvency Assessment) hebben we vastgesteld dat de buffers voldoende zijn binnen ons risicoprofiel en risicobereidheid. Het resultaat 2018 is vastgesteld op een winst van € 25,2 miljoen (2017: € -1,6 miljoen).

A Activiteiten en prestaties

A.1 Activiteiten

A.1.1 Algemene Informatie

Juridische structuur

Coöperatie Eno U.A. gevestigd aan de Munsterstraat 7 te Deventer maakt deel uit van de groep Eno. Van deze groep maken -naast Coöperatie Eno U.A.-, Eno Zorgverzekeraar N.V., Eno Holding B.V., Eno Aanvullende Verzekeringen N.V., Salland Zorgkantoor B.V., Eno Zorg B.V., Eno Bewaar B.V. en Pegasus Kennis B.V. deel uit van deze groep.

De juridische structuur is in onderstaand organogram weergegeven.

Coöperatie Eno U.A.

Aan het hoofd van de groep staat de Coöperatie Eno U.A.

Eno Holding B.V.

De coöperatie heeft een dochtermaatschappij Eno Holding

B.V. Deze vennootschap houdt alle aandelen van de werkmaatschappijen en is ook bestuurder van de volgende zes werkmaatschappijen:

- **Eno Zorgverzekeraar N.V.**
...is de zorgverzekeraar die valt onder de bepalingen van de Zorgverzekeringswet. Een aanzienlijk deel van de activiteiten voert Eno Zorgverzekeraar uit in de regio Salland.
- **Eno Aanvullende Verzekeringen N.V.**
...voert de aanvullende verzekeringen uit, alleen voor verzekerden van Eno Zorgverzekeraar N.V. De aanvullende verzekeringen sluiten aan op de verplichte basisverzekering. Aanvullende verzekeringen omvatten vergoedingen die niet zijn opgenomen in de basisverzekering. De belangrijkste vergoedingen zijn: tandheelkundige hulp, fysiotherapie, hulpmiddelen, alternatieve geneeswijze en buitenlanddekking.

- **Salland Zorgkantoor B.V.**

...de Wlz-uitvoerder heeft een concessie onder Salland Zorgkantoor B.V., waaronder we als Zorgkantoor Midden IJssel de Wlz uitvoeren, voor alle inwoners van Midden IJssel.

- **Eno Zorg B.V.**

...voert activiteiten uit in de rol van intermediair waaronder reisverzekeringen. Voor de reisverzekeringen treedt Allianz Global Assistance op als risicodragers.

- **Eno Bewaar B.V.**

...is de houder van de beleggingen van Eno. In deze vennootschap is een beleggingspool opgericht waarmee Eno Zorgverzekeraar N.V. met Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. voor gezamenlijke rekening beleggen.

- **Pegasus Kennis B.V.**

...is de consultancytak van Eno. In deze vennootschap worden consultancy-activiteiten uitgevoerd op het gebied van de implementatie van samenwerkingen tussen gemeenten, zorgverleners en zorgverzekeraars.

Bestuur en toezicht

De groep Eno wordt bestuurd door de Raad van Bestuur van de Coöperatie Eno. Op de groep wordt toezicht gehouden door de Raad van Commissarissen.

Medewerkers

Eind 2018 heeft de groep Eno 209 fte medewerkers (2017: 199 fte) in dienst die de activiteiten van de groep uitvoeren. Alle medewerkers zijn in dienst bij Eno Zorgverzekeraar N.V.

A.1.2 Trends en factoren

ORSA

Jaarlijks worden de strategische risico's bepaald door middel van workshops. Strategische risico's zijn risico's die een belemmering vormen voor het realiseren van de strategie van Eno en van invloed zijn op de lange termijn doelstellingen. Deze strategische risico's hebben vaak een externe ontstaansgrond. De voornaamste geïdentificeerde risico's die in het boekjaar van 2018 een belangrijke impact op Eno hebben gehad zijn druk van toenemende wet- en regelgeving, wijzigingen in het risicovereveningssysteem en toenemende zorgkosten.

1. Druk van toenemende wet- en regelgeving

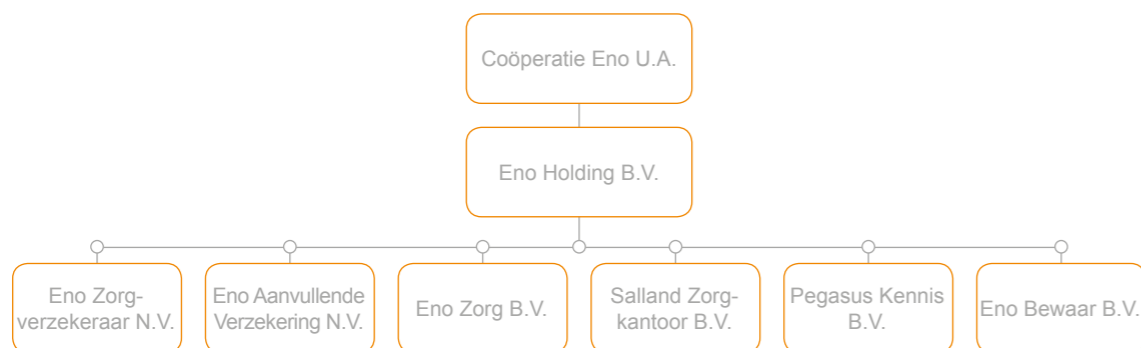
Eno opereert in een branche die onderhevig is aan toenemende wet- en regelgeving die vanuit wetgever en verschillende toezichthoudende instanties op Eno afkomt. Het aantoonbaar blijven voldoen aan wet- en regelgeving en veranderende normenkaders vanuit de toezichthouder legt een zekere druk op de organisatie. Eno beheerst dit risico door continu de politieke besluitvorming en de daarmee samenhangende wijzigingen in wet- en regelgeving nauwgezet te volgen en haar beleid en organisatie daarop tijdig aan te passen.

2. Wijzigingen in het risicovereveningssysteem

Een van de pijlers van de financiering van het Nederlandse zorgstelsel is het risicovereveningssysteem. Het systeem is onderhevig aan wijzigingen, waarbij politieke invloeden zichtbaar aanwezig zijn. Dit brengt voor Eno onzekerheden met zich mee, die worden beheerst door in ZN en VRZ verband de politieke besluitvorming proactief te volgen, en actief de discussie te zoeken met betrekking tot eventuele aanpassingen. Daarnaast analyseert Eno de effecten van

Naam	Statutaire zetel	Aandeel in geplaatst kapitaal
Eno Holding B.V.	Deventer	100%
Eno Zorgverzekeraar N.V.	Deventer	100%
Eno Aanvullende verzekeringen N.V.	Deventer	100%
Eno Bewaar B.V.	Deventer	100%
Salland Zorgkantoor B.V.	Deventer	100%
Eno Zorg B.V.	Deventer	100%
Pegasus Kennis B.V.	Deventer	100%

Figuur 2: Overzicht deelnemingen Eno.



Figuur 1: Organogram Eno

eventuele aanpassingen in het risicovereveningssysteem door middel van gevoeligheidsanalyses in de zogeheten Own Risk and Solvency Assessment (ORSA).

3. Toenemende zorgkosten

Dit risico betreft een onvoorziene afwijking in de eigen zorgkostenraming, waardoor de zorgpremies onvoldoende dekkend zijn om de gemaakte kosten te compenseren. Eno beheerst dit risico door gevoeligheidsanalyses toe te passen op de begroting door middel van een ORSA. In 2018 is de risicomitigatie op het zorgkostenbudget afgenomen door de volledig afgebouwde ex-post correcties. Een van de risico's die dit boekjaar een belangrijke impact heeft op het risicoprofiel van Eno is de ontvlechting van de zorginkoopcombinatie Multizorg. Eno heeft naar aanleiding van deze ontvlechting besloten om wel gezamenlijk zorg in te blijven kopen met Zorg en Zekerheid en ONVZ, onder het label VRZ Zorginkoop. Deze nieuwe samenwerking moet in 2018 nog verder vorm krijgen. Daarnaast ziet Eno een toenemend risico dat de uitgaven aan niet-gecontracteerde zorg zullen gaan stijgen, in lijn met de landelijke trend.

4. Aanpassing Europese parameters

In het jaar 2018 is door EIOPA en DNB onderzoek gedaan naar de HRES parameter binnen het SCR Non SLT Health Insurance Risk voor de basisverzekering. Een eventuele wijziging van deze parameter heeft grote gevolgen op de SCR. In 2018 leek de parameter flink verhoogd te worden, dit is door Eno doorgerekend en weergegeven in de ORSA 2018. Het is van belang deze ontwikkeling nauwlettend te volgen.

Juridische of toezichtkwesties

Eno werkte er ook in 2018 aan om continu te voldoen aan de toezichteisen van de verschillende toezichthouders, zoals de NZa, DNB en ACM. Deze eisen variëren van het voldoen aan de zorgplicht en controle op gepast gebruik van zorg tot eisen op het gebied van risicomanagement, governance en informatieverstrekking aan klanten. In 2018 was er geen sprake van significante toezichtkwesties.

Winst en verlies 2018 (x € 1.000)	2018	2017
Resultaat technische rekening	25.329	-1.440
Resultaat niet technische rekening	-122	-135
Overige baten lasten	24	-49
Resultaat	25.231	-1.624

Tabel 3: Vergelijking resultaat Coöperatie Eno U.A. 2018 - 2017

NZa

In november 2018 ontving het Zorgkantoor Midden IJssel een positief oordeel van de NZa over de uitvoering van de Wlz in 2017. De NZa heeft een aantal zaken van Zorgkantoor Midden IJssel als 'best practice' betiteld. Een mooi resultaat, waar medewerkers van het Zorgkantoor dagelijks met volle inzet aan werken.

A.2 Prestaties op het gebied van verzekering

Coöperatie Eno U.A. heeft ultimo 2018 conform BW2 een eigen vermogen van € 102,1 miljoen (2017: € 76,9 miljoen). Het technische resultaat is verbeterd door hogere premieontvangsten. Daarnaast vallen de zorgkosten hoger uit doordat er meer verzekerden zijn. De premieomzet (zonder mutatie premie tekortvoorziening) is met 15,8 procent toegenomen ten opzichte van 2017 (€ 49,3 miljoen). De geraamde schade is met 14,7 procent toegenomen ten opzichte van 2017 (€ 39,4 miljoen). De premietekortvoorziening is € 3,9 miljoen lager t.o.v. ultimo vorig jaar. Gedurende 2018 heeft er een definitieve afrekening plaatsgevonden over 2014 met het Zorginstituut Nederland. Het resultaat op de beleggingen bedraagt € 169.000 negatief. Ultimo boekjaar zijn de liquiditeiten en de kasstromen zodanig dat zelfstandig in ruime mate in de financieringsbehoefte kan worden voorzien.

Het technisch resultaat bedraagt € 25,3 miljoen positief (2017: 1,4 miljoen negatief). In het technisch resultaat is een beleggingsresultaat van € 0,1 miljoen negatief (2017: 0,1 miljoen negatief) verantwoord. Het totale beleggingsresultaat is € 0,2 miljoen negatief (2017: 0,1 miljoen negatief).

A.2.1 Winst- en verliesrekening

De resultaten uit de verzekeringsactiviteiten onder BW2 zijn als volgt samengesteld:

Winst en verlies 2018 (x € 1.000)	2018	2017
Verdiende premies eigen rekening en bijdragen	364.704	296.337
Toegekende opbrengst uit beleggingen	-47	-63
Overige technische baten eigen rekening	37	34
Schaden eigen rekening	-311.253	-271.826
Bedrijfskosten	-28.112	-25.922
Resultaat technische rekening	25.329	-1.440

Tabel 4: Vergelijking technisch resultaat Coöperatie Eno U.A. 2018 en 2017

A.2.2 Bruto premie

In tabel 4 is de opbouw van de winst- en verliesrekening terug te vinden. In de winst- en verliesrekening zijn naast verdiende premies, ook schade eigen rekening terug te vinden en beheerskosten.

A.2.3 Toelichting op inkomsten en uitgaven Inkomsten

Naast de bruto premies, zoals hierboven beschreven ontvangt een zorgverzekeraar ook premies uit het vereveningsfonds.

Premies eigen rekening en bijdragen vereveningsfonds

Coöperatie Eno U.A. maakt voor haar jaarrekening een zo goed mogelijke schatting van de vereveningsbijdragen van het Zorginstituut Nederland. In deze schatting zijn ook alle geschatte te verrekenen bedragen begrepen van ex-post compensatiemechanismen. Bij het opstellen van de jaarrekening moet daarom gewerkt worden met schattingen van de bijdragen betrekking hebbend op vooral de kosten ziekenhuis- en GGZ-zorg, waaronder de splitsing in vaste kosten, variabele kosten en de effecten van hoge kosten compensatie en nacalculaties. Onder de bijdragen vereveningsfonds is tevens de bijstelling van de schattingen over voorgaande jaren inbegrepen.

Daarnaast bestaan de bijdragen Zorginstituut Nederland uit de Wlz voor beheerskosten, rechtstreeks betaalde kosten van Wlz-verstrekingen en subsidies. De subsidies worden verantwoord op basis van beschikkingen van het Zorginstituut Nederland. Voor geconstateerde fouten en/of fraude zijn geen correcties gemaakt naar vorderingen op PGB houders, omdat de inschatting niet betrouwbaar te maken is en de impact is op de winst- en verliesrekening nihil is (niet inbare vorderingen op PGB-houders kunnen verhaald worden op het Zorginstituut Nederland indien de processen op orde zijn).

Toegerekende beleggingsopbrengsten

Dit betreft de opbrengst uit beleggingen. Deze worden volledig toegerekend aan de technische en niet-technische rekening. De toerekening geschiedt op basis van een verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal ultimo 2018.

Uitgaven

Als gevolg van de DBC-systematiek is de hoogte van de post medische zorg in ziekenhuizen en GGZ-instellingen met onzekerheid omgeven. Door het karakter van de contracten met de ziekenhuizen worden deze onzekerheden voor een belangrijk deel weggenomen. Bij het opmaken van de jaarrekening is gebruik gemaakt van

schattingen omdat een deel van de totale jaarlast nog niet gedeclareerd is.

Als gevolg van de overheveling van PGB-verstrekingen naar onder meer de Zorgverzekeringswet en de daarmee samenhangende overgangsprikelen, is de rechtmatigheid van die verstrekkingen niet altijd met zekerheid vast te stellen. Het Ministerie van VWS heeft deze onzekerheden onder voorwaarden als onvermijdelijk bestempeld en aangegeven dat de zorgverzekeraars hiervoor zullen worden gecompenseerd.

Het financieel risico wordt vervolgens substantieel gemitigeerd als gevolg van de contracteringsbepalingen en het risicovereveningssysteem.

Bedrijfskosten

Gedurende het boekjaar had de vennootschap gemiddeld 209 (fte) werknemers in dienst (2017: 199 fte). Alle werknemers waren werkzaam in Nederland.

Van de 209 fte werknemers verrichten 106 fte directe activiteiten voor de zorgverzekeraar. De overige (103 fte) verrichten ondersteunende activiteiten voor de zorgverzekeraar.

10

A.3 Prestaties op het gebied van belegging

De resultaten uit de beleggingsactiviteiten zijn als volgt samengesteld:

Winst en verlies 2018 (x € 1.000)	2018	2017
Opbrengst uit beleggingen	526	-145
Niet gerealiseerde winst op beleggingen	-982	234
Beleggingslasten	288	-287
Toegerekende opbrengsten	47	63
Resultaat uit beleggingen	-122	-135

Tabel 5: Vergelijking beleggingsresultaat Coöperatie Eno U.A. 2018 en 2017

In het beleggingsstatuut staan de kaders beschreven waarbinnen de Raad van Bestuur het mandaat heeft om te handelen. Eno voert een behoudend beleggingsbeleid. Eén van de beleggingscriteria betreft duurzaamheid. Risicovolle c.q. speculatieve beleggingen worden vermeden. Er werd belegd in aandelen, obligaties en liquiditeiten. Eno houdt conform haar beleid geen derivaten aan.

A.4 Prestaties op overig gebied

Uit overige prestaties is een resultaat ad € 24.000 positief gerealiseerd. Gezien de geringe financiële omvang hiervan, is hiervoor geen verdere specifieke uitwerking opgenomen.

A.5 Overige informatie

De voorgaande paragrafen geven een overzicht van de activiteiten betreffende het resultaat weer. Er is geen sprake van overige informatie die in dit hoofdstuk aanvullend uiteengezet hoeft te worden.

B Bestuurssysteem

B.1 Algemene informatie over het bestuurssysteem

B.1.1 Organisatiestructuur

Coöperatie Eno U.A. kent drie statutaire organen: de ledenraad, de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur.

Ledenraad

De Ledenraad bestaat uit 21 personen. De leden worden via communicatiekanalen van Eno geworven. Een selectiecommissie, bestaande uit de voorzitter van de Raad van Commissarissen, één of meer leden van de Ledenraad en een ondersteunend medewerker uit de organisatie, kiest de kandidaten uit die worden voorgedragen voor verkiezing. Indien na publicatie in een landelijk dagblad tegenkandidaten worden gesteld vindt een verkiezing plaats. Zijn er geen tegenkandidaten dan worden de kandidaten direct benoemd als lid van de Ledenraad. Per eind december 2018 bestond de ledenraad uit 18 personen en waren er 3 vacatures.

Vanuit hun informele rol heeft de Ledenraad zich verder verdiept en is in gesprek geweest met Bestuur en medewerkers in de organisatie over het zorginkoopbeleid en de resultaten van de zorginkoop, de regiovisie van het Zorgkantoor, de ontwikkeling van de proposities, de campagne en de campagneresultaten, en de klanttevredenheid en heeft de Ledenraad een actieve bijdrage geleverd aan de presentatie van het jaarverslag 2017.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de Raad van Bestuur en op de algemene gang van zaken in de coöperatie en de met haar verbonden bedrijven.

Verder vervult de Raad van Commissarissen de werkgeversrol en staat de Raad van Bestuur met raad ter zijde.

Om de taken goed te kunnen vervullen is de Raad van Commissarissen met 6 personen breed samengesteld. Bij aanvang in 2018 bestond de Raad van Commissarissen uit vijf personen en was één vacatures. Inmiddels zijn er twee vacatures ontstaan die in de loop van 2019 zullen worden ingevuld. Overeenkomstig de reguliere statutaire benoemingstermijn is de zittingsperiode van J. Dijkstra en L. Roodbol per 31 december 2018 geëindigd. Zij zijn door de Ledenraad voor een nieuwe, volledige zittingstermijn van drie jaar herbenoemd.

De commissarissen van Eno hebben gezamenlijk breed perspectief op en kennis van verzekeringen, zorg, financiën, risicobeheer, ict, sociaal-politieke en juridische zaken alsmede het besturen van organisaties. Maatschappelijke ontwikkelingen worden op de voet gevolgd. De opinievorming komt tot stand op basis van onafhankelijkheid en een kritische houding. Om aan de toezichhoudende taak verdieping te geven zijn binnen de Raad van Commissarissen twee commissies samengesteld:

- het Audit & Risk Committee. Deze richt zich op de activiteiten, verslaglegging en beheersing van de financiële en operationele risico's, die uit de bedrijfsvoering voortvloeien. De externe accountant, de Compliance & Risk Officer en de manager Interne Audit Dienst zijn directe gesprekspartners in de vergaderingen van het Audit & Risk Committee.
- de remuneratiecommissie. Deze houdt zich bezig met de eventuele (her)benoemingen, de functionerings- en beoordelingsgesprekken en het beloningsbeleid van de leden van de Raad van Bestuur.

Beide commissies adviseren de Raad van Commissarissen.

11

Besluitvorming vindt in de plenaire vergadering van de Raad van Commissarissen plaats.

De Raad van Commissarissen werkt volgens de governance principes en regelingen, zoals die door de brancheorganisatie voor zorgverzekeraars zijn vastgelegd en onderschrijft de principes en de wenselijkheid van transparantie in bestuur, het toezicht en het afleggen van verantwoordelijkheid daarover aan belanghebbenden.

Daarnaast woont een afvaardiging van de Raad van Commissaris één of meer bijeenkomsten van de overlegvergaderingen van de ondernemingsraad met de bestuurder bij. Ook is de Raad van Commissarissen aanwezig bij alle (vier) formele vergaderingen van de Ledenraad en zit de voorzitter van de Raad van Commissarissen de vergadering van de Ledenraad voor.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur bestaat uit twee personen en is verantwoordelijk voor de vaststelling en uitvoering van het algemene beleid van de coöperatie en daarmee van Eno Zorgverzekeraar N.V. en Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. Daarbij staat voorop de actualisatie, bewaking en uiteraard de realisatie van de bedrijfsdoelstellingen. De Raad van Bestuur beheert daarnaast het vermogen en besluit over belangrijke investeringen.

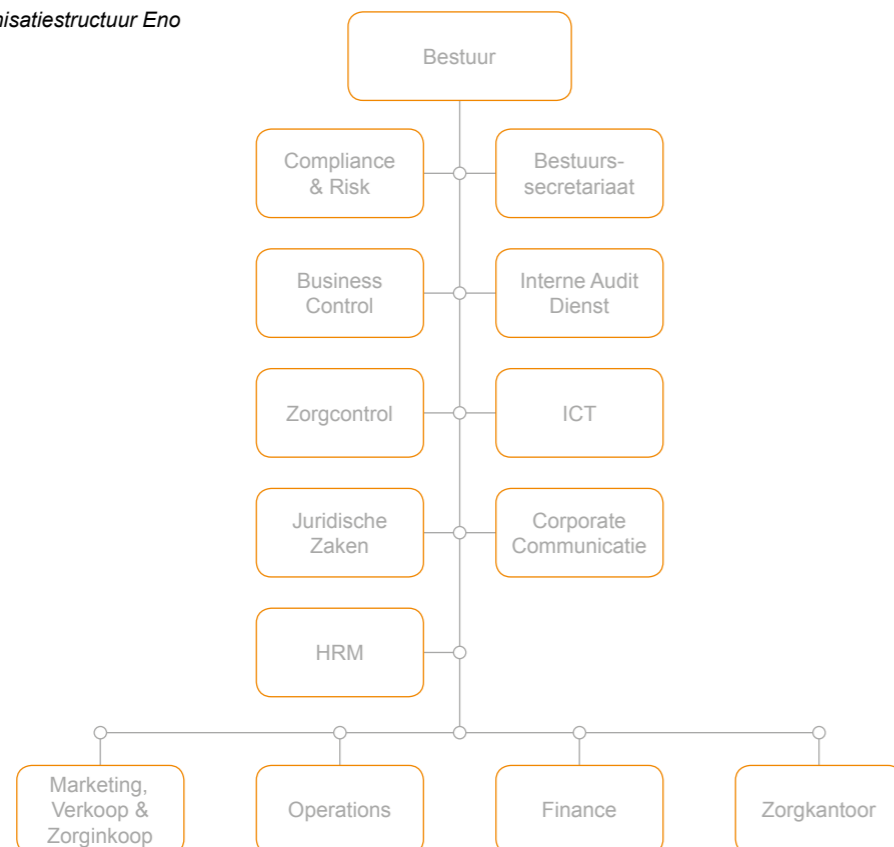
De Raad van Bestuur heeft gekozen voor een overleg- en beslisstructuur in de vorm van een management team (MT). Dit MT bestaat uit acht directeuren en managers, die samen alle afdelingsclusters van Eno coöperatie (incl. Zorgkantoor Midden IJssel) vertegenwoordigen. De manager IAD neemt een bijzondere positie in; hij heeft een zogenaamde 'open stoel'-positie. Dit geldt ook voor de Compliance Officer, die echter vanuit haar tweede functie als manager Zorgcontrol wel een reguliere plek inneemt.

Het MT neemt gezamenlijk besluiten over de meeste onderwerpen die de besturing van de organisatie betreffen, tenzij een formeel/afzonderlijk bestuursbesluit opportuun is.

De taken van de Raad van Bestuur zijn onderverdeeld in aandachtsgebieden voor ieder van de twee afzonderlijke leden. De Raad van Bestuur werkt op basis van een bestuursreglement en legt verantwoording af aan de ledenraad en aan de Raad van Commissarissen.

Er is sprake van voldoende evenwicht in besluitvorming, deskundigheid en kritisch evaluerend vermogen. In het 'reglement van het bestuur' staan eisen aan de samenstelling, deskundigheid en taken omschreven. Onder de Raad van Bestuur opereren diverse afdelingen. Deze zijn hieronder schematisch weergegeven:

Figuur 6: Organisatiestructuur Eno



Three lines of defense

Binnen het raamwerk voor risicomanagement onderscheidt Eno verschillende verdedigingslijnen. Daarmee wil Eno een sterke cultuur van risicobewustzijn binnen de organisatie bevorderen.

1. De afdelingsmanagers vormen de eerste verdedigingslijn. Zij zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor het managen van risico's binnen de reguliere bedrijfsvoering. Dagelijks voeren ze werkzaamheden uit waarmee ze risico's beheersen en/of accepteren.
2. De tweede lijn omvat de ondersteunende activiteiten, zoals Compliance en Risk. Deze activiteiten houden zich bezig met coördineren en ontwikkelen van beleid en de controle op naleving van wettelijke regels en intern beleid.
3. De derde lijn ligt bij de afdeling Interne Audit die rapporteert over de effectiviteit van de interne beheersing. Deze afdeling is geen onderdeel van het primaire proces en kan daardoor het risicomanagement onafhankelijk beoordelen. Buiten onze organisatie kunnen de externe accountant en toezichthouder ook een signaleringsfunctie vervullen.

Sleutelfuncties

Vanuit governance perspectief kent Eno de volgende sleutelfuncties:

- Risicomanagementfunctie
- Compliance functie
- Interne Audit functie
- Actuariële functie

Een 'functie' wordt niet per se gelijk gesteld met een organisatorische afdeling of een persoon. De Risicomanagement en Compliance functies worden uitgevoerd door de Compliance en Risk Officer. De Interne Audit functie wordt uitgevoerd door de afdeling Interne Audit. De actuariële functie heeft Eno uitbesteed aan een externe partij.

Risicomanagementfunctie

De Risk Officer voert de Risicomanagementfunctie uit en valt onder verantwoordelijkheid van de algemeen directeur. De Risk Officer is verantwoordelijk voor:

- Het ontwikkelen van het Risicomanagement beleid en zorg dragen voor een adequate implementatie hiervan binnen Eno;
- Pro actief identificeren van interne en externe risico's en het vaststellen van de kans en impact van deze risico's voor Eno;
- Vaststellen van de kritische risico indicatoren en risico toleranties;
- Het ondersteunen van de eerste lijn bij het beheersen van de risico's en het opzetten van interne beheersmaatregelen;

- Het vormen van een oordeel over de wijze waarop de key risks worden gemanaged binnen Eno;
- Toezicht houden dat de verschillende soorten risico's worden gemanaged op zowel het niveau van Eno als op afdelingsniveau conform bestaand Eno beleid en procedures;
- Het coördineren van het samenstellen van de verschillende risicorapportages uit de business units en afdelingen, om te komen tot een geconsolideerde rapportage aan de Directie en Raad van Commissarissen.

Compliance functie

De Compliance functie wordt uitgevoerd door de Compliance Officer. De Compliance functie is verantwoordelijk voor:

- Het zorgdragen dat de Eno voldoet aan de op haar van toepassing zijnde wet- en regelgeving, waaronder Wft, Solvency II en Code Verzekeraars;
- Is pro actief in het volgen van relevante ontwikkelingen in het vakgebied en het onderzoeken van de implicaties en consequenties van ontwikkelingen op de bedrijfsvoering en het integriteitbeleid van Eno;
- Identificeert en analyseert Compliance risico's;
- Analyseert en rapporteert overtredingen op het gebied van Compliance;
- Stelt interne richtlijnen en procedures op, op basis van de uitgevoerde risicoanalyse;
- Rapporteert (gevraagd en ongevraagd) aan de directie en meldt incidenten, indien vereist ook aan externe toezichthouders, zoals de DNB en AFM;
- Heeft een directe rapportagelijnen naar de Raad van Commissarissen;
- Formuleert het monitoren van naleving van wet- en regelgeving i.s.m. een auditor/auditafdeling;
- Neemt initiatieven om de awareness van integriteit en Compliance binnen de organisatie te vergroten, o.a. door gebruik van de reguliere communicatiemiddelen en het geven van voorlichting.

Actuariële functie

De actuariële functie wordt bij Eno uitgevoerd door een externe partij (Triple A) en is verantwoordelijk voor:

- Bepalen (marktwaarde van) bruto en netto technische voorzieningen (per kwartaal) voor te betalen schade, niet-verdiende premie en IBNR;
- Advies omtrent toereikendheid technische voorzieningen;
- Toetsing van premie niveaus en mate van toereikendheid;
- Analyse van ontwikkeling premies, schades, kosten en voorzieningen;
- Bepalen solvabiliteitsratio (per jaar);
- Bepalen SCR, MCR en aanwezige solvabiliteit;
- Beoordeling uitkomsten ORSA;
- Advies omtrent asset en liability management;

- Advies omtrent de impact van veranderende omgeving en portefeuille;
- Bijwonen van meetings (directie, RvC, accountant, DNB, etc.) op verzoek.

Interne Audit functie

Het hoofd en de medewerkers van de Interne Auditfunctie zijn verantwoordelijk voor:

- Het ontwikkelen van een flexibel audit jaarplan, gebruikmakend van een passende, op risico inschatting gebaseerde methodologie, inclusief specifieke risico's en zorgpunten over interne beheersing die door het management naar voren zijn gebracht, en het voorleggen van dat plan aan de auditcommissie ter beoordeling en goedkeuring;
- Het uitvoeren van het auditjaarplan, zoals goedgekeurd, inclusief en voor zover van toepassing, het uitvoeren van specifieke taken of projecten op verzoek van het management of het Audit Committee;
- Het doorlopend beschikken over een team van auditors, met voldoende kennis, vaardigheden, ervaring en opleiding om aan de eisen van dit charter te voldoen;
- Het opzetten van een kwaliteitsprogramma, waarmee het hoofd van de interne auditfunctie de goede uitvoering van de internal audits borgt;
- Het uitvoeren van adviesopdrachten, naast de reguliere internal audits, om het management te ondersteunen bij het behalen van haar doelstellingen;
- Het verstrekken van periodieke rapportages aan het Audit Committee en het management, waarin de resultaten van auditactiviteiten worden samengevat;
- Het informeren van het Audit Committee over nieuwe trends en best practices op het gebied van internal audit;
- Het verstrekken van een overzicht van belangrijke meetbare doelstellingen en de realisering daarvan aan het Audit Committee;
- Het assisteren bij onderzoeken van belangrijke vermoedens van fraude binnen de organisatie, en het informeren van het management en het Audit Committee over de resultaten hiervan;
- Het in acht nemen van de reikwijdte van de activiteiten van externe accountants en toezichhouders, indien van toepassing, om een optimale auditdekking tegen redelijke totale kosten te bereiken.

Adequaatheid governancestelsysteem

Eno heeft alle risico categorieën en wettelijke vereisten opgenomen binnen het Risicomanagement. De methodologieën en risico's binnen het Risicomanagement zijn up-to-date. Daarnaast beoordeelt de Raad van Bestuur en het management de adequaatheid van het governancestelsysteem periodiek op basis van diverse rapportages. Het governancestelsysteem is daarnaast uitgewerkt in een charter.

Daarbij zijn de sleutelfuncties uitgewerkt en voldoen zij aan wettelijke eisen.

De afdeling Interne Audit dienst (IAD) toetst de adequaatheid en doeltreffendheid van de interne beheersing en andere onderdelen van het governancestelsysteem.

De IAD ondersteunt de Raad van Bestuur, het management en de Audit- en Riskcommissie in het beoordelen en verstevigen van de effectiviteit en adequaatheid van de interne risicobeheersing- en controlesystemen. De onderzoeken van de IAD zijn gericht op de belangrijkste risico's van Eno. Hiertoe stelt de IAD een op een risicoanalyse gebaseerd 3-jaarlijks auditplan op.

De IAD rapporteert objectief en onafhankelijk van operationele functies aan de Raad van Bestuur. De IAD heeft ook een rechtstreekse rapportagelijijn en escalatiemogelijkheid naar de Audit- en Riskcommissie en daarmee naar de Raad van Commissarissen.

B.1.2 Beloningsbeleid

Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen

Vanaf 1 januari 2015 is voor financiële ondernemingen de 'Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen' (Wbfo) van toepassing. De Wbfo geldt voor iedereen die werkt onder verantwoordelijkheid van Nederlandse financiële ondernemingen, dochters van Nederlandse financiële ondernemingen en ondernemingen die tot een groep met een moeder in Nederland behoren, waarbij die groep hoofdzakelijk actief is in de financiële sector. Ook Eno valt onder deze wetgeving.

Eno kent geen variabele beloning voor topfunctionarissen, het tweede echelon, direct onder de beleidsbepalers, en voor sleutelfunctionarissen in het kader van Solvency II. Voor overige medewerkers (natuurlijke personen) kent Eno een beloningssystematiek waarbij, afhankelijk van beoordelingsscore en relatieve salarispositie, een verdeling van de salarisverhoging plaatsvindt over een structurele component en een eenmalige component van maximaal 1 maandsalaris.

B.2 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten

B.2.1 Fit & Proper Policy / Deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeleid

Iedere medewerker die in dienst komt van Eno wordt gescreend voordat hij start met zijn werkzaamheden. Deze screening valt uiteen in drie soorten van screening:

1. Identificatie en verificatie
2. Integriteitsscreening
3. Vakbekwaamheid en/of geschiktheidsscreening

Naast pre-employmentscreening (onderzoek voordat de medewerker in dienst komt) kent Eno ook de in-employment-screening. Dit onderzoek vindt periodiek plaats bij medewerkers die in dienst zijn en heeft ten doel om vast te stellen dat zich geen (recente) integriteitsissues hebben voorgedaan. Screening van medewerkers van Eno wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Compliance & Risk Officer. Identificatie en verificatie zijn voor iedere medewerker identiek. Dat is anders bij integriteits- en geschiktheidsscreening. Deze onderzoeken worden afgestemd op het functie(niveau) van de medewerker en het soort van informatie dat hierbij ter inzage komt. Binnen Eno is de screeningsmethodiek ingericht op de doelgroepen:

1. De basisscreening die voor iedere medewerker geldt;
2. Screening van medewerkers met een integriteitsgevoelige functie;
3. Screening van leden van het Managementteam;
4. Screening van leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen.

B.2.2 Gedragslijnen en processen

Integriteit

Om vast te stellen dat de (interne en externe) medewerkers niet betrokken zijn geweest bij incidenten die de integriteit van Eno kunnen schaden worden bij het aangaan van de overeenkomst de volgende documenten opgevraagd, ter ondertekening aangeboden en gecontroleerd:

1. Verklaring Omtrent Gedrag (VOG):

De Verklaring Omtrent Gedrag toont aan dat een medewerker niet betrokken is geweest bij geregistreerde voorvallen die een issue zijn voor de integere uitvoering van de functie. Iedere (interne of externe) medewerker van Eno dient bij de aanvang van de werkzaamheden bij HRM een VOG in te leveren die niet ouder is dan drie maanden.

2. Eno Gedragscode

Iedere medewerker dient de Gedragscode Eno en de Uitvoeringsregeling gedragscode Eno te ondertekenen en zich te gedragen conform de voorschriften van deze regelingen.

3. Geheimhoudingsverklaring

Iedere medewerker dient zich jegens Eno te verplichten om geheim te houden wat hem/haar in de uitoefening van de functie onder ogen komt of is toevertrouwd. Indien er sprake is van een arbeidsovereenkomst is de geheimhoudingsverklaring onderdeel van deze overeenkomst. Externe medewerkers zullen een aparte geheimhoudingsverklaring ondertekenen en inleveren.

Deze verklaring wordt in het personeelsdossier gearchieveerd. Medewerkers waarvoor deze verplichting geldt en die hiertegen bezwaar hebben zullen niet worden aangesteld.

Deskundigheid

Alle medewerkers worden voor het aangaan van een overeenkomst beoordeeld op geschiktheid voor de functie. Voor specifieke functies geldt de wettelijke verplichting om te beschikken over een vakdiploma en (aansluitend) diploma's op gebied van permanente educatie. Dit is onder andere het geval bij medewerkers van het Contact Center Particulieren (CCP), Polisadministratie, Declaratie : zij moeten beschikken over het Wft-diploma Zorgverzekeringen en deze actueel houden.

De specifieke eisen op gebied van vakbekwaamheid zijn vastgelegd in het Eno Functieboek en worden periodiek geactualiseerd door HRM. HRM controleert dat kopieën van de vereiste certificaten en diploma's in de personeelsdossiers zijn gearchieveerd. Bij inhuur van medewerkers via een externe partij zorgt de leidinggevende bij Eno voor controle op de aantoonbare vakbekwaamheid van de externe medewerkers.

B.3 Risicomanagementsystemen inclusief de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit

B.3.1 Risicomanagementsysteem

Risicomanagement bij Eno is het geheel van identificeren, kwantificeren, beheersen en monitoren van risico's op basis van risicobereidheid van de organisatie. Risicomanagement is een initiële verantwoordelijkheid van de business (eerste lijn). Hierbij wordt de samenhang van operationele, tactische en strategische risico's bewaakt en inzicht gegeven in het risicoprofiel van de organisatie (tweede lijn) door de afdeling Compliance & Risk.

Het op een adequate wijze managen van risico's is essentieel voor Eno als organisatie. Dit om zowel haar strategische, tactische, als haar operationele doelstellingen te realiseren. Hierbij is het van belang dat Eno zorgt voor een goede inrichting en permanente bewaking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen. De systemen moeten ervoor zorgen dat het management inzicht heeft in welke risico's worden gelopen, welke beheersmaatregelen zijn getroffen, de werking ervan en welke aanvullende maatregelen gewenst zijn.

Het doel van het risicomanagement beleid is kaders en inhoud te geven aan risicomanagement bij Eno en onderliggende labels.

Het risicomangementsysteem van Eno bestaat uit de volgende kernprincipes:

1. Het risicomangement proces is een cyclisch proces;
2. De risicomangementmethode gaat uit van een top-down benadering: strategische, tactische, operationele en eventuele project doelstellingen worden vertaald naar de te beheersen risico's, met inachtneming van de wet- en regelgeving. De missie, visie en strategie en daaruit afgeleide doelstellingen gelden als basis voor de uitvoering van risicoanalyses;
3. Bedrijfsprocessen worden beoordeeld op de mate waarin de belangrijkste risico's zijn geïdentificeerd en worden gemanaged;
4. De organisatiestructuur sluit aan op de doelstellingen;
5. De inrichting van het interne risicobeheersing- en controlesysteem gaat uit van een 'principle-based' benadering. Eno hanteert daarmee beleidsstandaarden die gericht zijn op doelstellingen en benadrukt het belang van risicobewustzijn bij leidinggevend en medewerkers om vanuit de eigen verantwoordelijkheid het risicomangement in te richten en uit te voeren binnen de gestelde kaders;
6. Belangrijke incidenten worden centraal gerapporteerd, geanalyseerd en gecommuniceerd om de kans op herhaling te verkleinen;
7. Belangrijke organisatiewaarden zijn: focus op resultaat, vertrouwen, professionaliteit, leiderschap, voortdurend verbeteren, verbondenheid, loyaliteit en veerkracht. Het management draagt deze waarden uit en geeft het voorbeeld;
8. Het management communiceert open, eenduidig, consistent en continu over zijn visie, beleid, waarden en normen, doelstellingen, risico's en de gerealiseerde prestaties van de onderneming. Het management vertaalt deze kernprincipes door naar risicomangementbeleid voor hun verantwoordelijkheidsgebieden, en legt dit ter goedkeuring voor aan het bestuur;
9. De organisatie heeft op strategisch niveau een early warning system ingericht door middel van kritische risico-indicatoren;
10. Solvency II en de Good practice risicomangement verzekeraars van DNB fungeert als normenkader bij de inrichting van het risicobeheersingssysteem.

Risk Appetite

Eno heeft de risk appetite bepaald aan de hand van het RAVC® model. Per onderdeel van de risk appetite (Kapitaalmanagement, Product markt combinatie, Reputatie en imago en Cultuur en gedrag) is een risk appetite statement opgesteld. De risk appetite statements zijn samengevat in onderstaande value chain. De risicolimieten en toleranties zijn verwerkt in het risk appetite dashboard.

Risicomangementstrategie

De riskfunctie heeft als missie het op een integrale wijze bewaken en bevorderen van de risicocultuur van Eno. Daarbij ondersteunt de riskfunctie de business van Eno bij het realiseren van haar doelstellingen en bij het beheersen van de interne organisatie.

Ter ondersteuning aan deze missie zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. De riskfunctie ziet toe op de effectieve werking van de integrale risicomangementcyclus waarbinnen risico's worden geïdentificeerd, geanalyseerd, beheerst en gemonitord.
2. De riskfunctie faciliteert en adviseert de business bij het beheersen van de risico's.
3. De riskfunctie stimuleert de bewustwording van risico's in de business en daarmee de beheerste bedrijfsvoering.

Risicocategorieën

Voor de categorisering van de risico's wordt gebruik gemaakt van de onderstaande risicocategorieën. Deze categorisering is gebaseerd op de Richtlijn 2009/38/EG, artikel 44 en Gedelegeerde verordening Solvency II, artikel 260 aangevuld met risicocategorieën gebaseerd op de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM) welke is ontwikkeld door De Nederlandsche Bank en de Good practice risicomangement verzekeraars van De Nederlandsche Bank d.d. 27 november 2018. Deze categorieën zijn als volgt:

- Verzekeringstechnisch- en reserveringsrisico
- Afgestemd beheer van activa en passiva (ALM)
- Beleggingsrisico
- Liquiditeitsrisico en Concentratierisico
- Operationeel risico
 - Informatiebeveiligingsrisico
 - Operationeel/procesrisico
 - Omgevingsrisico
 - Uitbestedingsrisico
 - Juridische risico
 - Integriteitsrisico
- Herverzekering en andere risicolimiteringstechnieken
- Strategische en reputatierisico

Risicomangementprocessen

Eno hanteert een gestandaardiseerd risicomangementproces. Dit proces is opgedeeld in een aantal stappen.

1. Strategie en risicobereidheid

Het risicomangement proces bij Eno start bij de stap waarbij jaarlijks of frequenter, indien de omstandigheden verlangen, vanuit de bedrijfsstrategie en de geformuleerde doelstellingen, het risicobeleid inclusief de risicobereidheid wordt vastgesteld.

2. Risico identificatie en -analyse

Op basis van de gekozen strategie en bijbehorende doelstellingen worden periodiek risico assessments georganiseerd met verschillende interne betrokkenen waaronder de Raad van Bestuur, managers, afdelingshoofden en andere medewerkers om risico's te identificeren en te analyseren. Het inventariseren van risico's vindt jaarlijks plaats, tenzij eerder gewenst is. Het analyseren van risico's vindt continu plaats. De analyse wordt uitgevoerd in termen van kans en impact, in deze fase wordt de 'bruto' kans en impact van de risico's bepaald.

3. Risicobeheersing

Nadat de risico's geanalyseerd zijn op bruto kans en impact, wordt een risicostrategie gekozen. In de meeste gevallen worden risico's beheerst, tenzij dit niet nodig geacht wordt en het bruto risico passend is binnen de risicobereidheid van Eno. Het beheersen van risico's vindt plaats middels het inzetten van beheersmaatregelen. Na het treffen van beheersmaatregelen resteren de 'netto' risico's. Per netto risico wordt bepaald of deze binnen de risicobereidheid van Eno valt. Als dit niet het geval is worden additionele stappen gezet waardoor de kans op voordoen van een risico of de impact van een risico verder gemitigeerd wordt.

4. Monitoring & rapportage

De effectiviteit van beheersmaatregelen wordt periodiek (veelal per kwartaal) beoordeeld door de eigenaren van de beheersmaatregelen. De leidinggevend van de eigenaren van de beheersmaatregelen monitoren vervolgens deze beoordeling. Daarnaast toetst de riskfunctie of het totale risicomangementproces in voldoende mate doorlopen wordt, inclusief de toetsing van de beoordeling en monitoring van de beheersmaatregelen. Ieder kwartaal wordt ten behoeve van de Raad van de Raad van Bestuur en het Audit & Risk Committee een integrale risicomangement rapportage opgesteld waarin verslag gedaan wordt van de beheersing van de risico's. Risicobeheersing vindt plaats door middel van een monitoringssysteem. Binnen dit systeem zijn alle geïdentificeerde risico's opgenomen en worden de risico eigenaren periodiek gevraagd de werking van de beheersmaatregelen aan te tonen. Eno past het gestandaardiseerde risicomangementproces toe op strategisch en tactisch/operationeel niveau.

Strategische risico's

De Raad van Bestuur stelt in samenspraak met de Raad van Commissarissen de strategische risico's vast op basis van de missie, visie en strategische doelstellingen van Eno. De strategische risico's betreffen alle risico's die tot gevolg kunnen hebben dat strategische doelen niet gehaald worden. Dit zijn de risico's die tevens onderdeel zijn van de ORSA. Met de ORSA wordt de meerjarige invloed van

mogelijke scenario's op de risico's en daarmee op onder andere de kapitaalpositie van de organisatie bepaald. Eno beoordeelt hiermee haar algehele solvabiliteitsbehoefte, op de korte termijn en de lange termijn. De strategische risico's en de ORSA triggers worden jaarlijks bijgesteld en afgestemd op de doelstellingen.

Tactische / operationele risico's

Voor deze risico's vindt risicoanalyse plaats op basis van de bedrijfsbrede risicoanalyse die verder is uitgewerkt in risicoanalyses met betrekking tot afdelingen, processen, producten en systemen.

De bewaking van de beheersmaatregelen wordt per kwartaal gerapporteerd aan het Audit & Risk Committee en de Raad van Bestuur.

Naast de hiervoor genoemde niveaus worden risico's geïnventariseerd en geanalyseerd bij diverse interne projecten en aanverwante aandachtsgebieden zoals vermogensbeheer en business continuity management. Zo wordt het business continuity management beleidsplan jaarlijks herijkt en zijn maatregelen getroffen op basis van een business impact analyse en een business continuity management risicoanalyse.

Rapportages

De riskfunctie legt periodiek verantwoording af aan het Audit & Risk Committee middels een kwartaalrapportage. Dit geheel in lijn met de Eno brede planning & control cyclus. Alvorens de kwartaalrapportage behandeld wordt in het Audit & Risk Committee, wordt deze voorgelegd aan de Raad van Bestuur. De kwartaalrapportage geeft, onder andere, inzicht in de volgende aspecten.

- de bevindingen uit de monitoringsactiviteiten omtrent de risk appetite, de strategische risico's, de ORSA triggers en informatiebeveiliging;
 - de bevindingen uit de monitoringsactiviteiten voortkomend uit de themamonitoring;
 - operationele verliezen;
 - relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op (bestaande) risico's
- De ORSA rapportage wordt jaarlijks opgesteld en omvat in ieder geval het volgende:
- inzicht in de beoordeling van de algehele solvabiliteitsbehoefte, waarbij rekening wordt gehouden met het specifieke risicoprofiel, de risicotolerantie en de bedrijfsstrategie van Eno, en met een langere tijdsperiode dan de één jaar tijdshorizon die in acht wordt genomen bij de berekening van de SCR;
 - een beoordeling van de mate waarin Eno voldoet aan de vereisten voor de berekening van de SCR en de vaststelling van de technische voorzieningen;
 - een beoordeling of, en zo ja, in welke mate het risicopro-

fiel van Eno significant afwijkt van de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de berekening van de SCR op basis van de standaardformule; en

- een beschrijving van de kwaliteit van het risicomanagement systeem en actiepunten

Effectiviteit van het risicomanagementsysteem

• Risicocultuur en bewustzijn

Wij zijn ervan overtuigd dat een effectief risicomanagementsysteem het beste tot zijn recht komt als onze medewerkers voldoende risicobewust zijn. In 2018 hebben we gerichte stappen gezet om het risicobewustzijn van medewerkers te verhogen. Zo is het gebruik van een e-learning programma gecontinueerd om zodoende bij te dragen aan de bewustwording van de medewerkers. Tevens is er vervolgd gegeven aan het organiseren van risicobewustzijn sessies ten behoeve van nieuwe medewerkers.

• Informatie en communicatie

De communicatie van financiële en managementinformatie vindt plaats volgens vaste richtlijnen, via mondelinge en schriftelijke communicatiemiddelen. In 2018 vonden business reviews plaats tussen de Raad van Bestuur en de managers: Een maandelijks bilateraal overleg en een rapportage per kwartaal.

B.3.2 Risicomanagementfunctie

De riskfunctie is een zelfstandig en onafhankelijk orgaan belegd bij de afdeling Compliance & Risk. De risicomanagementfunctie oefent zijn taak onafhankelijk uit. Om deze onafhankelijkheid te waarborgen zijn de volgende elementen van belang:

1. De riskfunctie heeft een formele status;
2. De riskfunctie heeft de taak en de bevoegdheden om over de beheersing van compliance-risico's te signaleren, te rapporteren, (ongevraagd) te adviseren, te sturen en te bewaken;
3. de plaats in de organisatie van de Riskfunctie mag niet leiden tot eventuele belangenconflicten en de functie dient onafhankelijk te kunnen worden uitgeoefend;
4. De riskfunctie dient voldoende bevoegdheden te hebben om zijn verantwoordelijkheid te kunnen waarmaken;
5. De riskfunctie escaleert ten eerste binnen de eigen organisatie; In geval van een risk gerelateerd conflict met het Bestuur heeft de riskfunctie toegang tot de voorzitter van de Raad van Commissarissen.

Om potentiële belangengeschillen te vermijden zal de riskfunctie onafhankelijk zijn van de reguliere bedrijfsactiviteiten en de daarmee gediende belangen van de organisatie. De riskfunctie rapporteert rechtstreeks aan de Raad

van Bestuur en het Audit & Risk Committee van de Raad van Commissarissen.

Audit- & Risk Committee

Het Audit & Risk Committee is eindverantwoordelijk voor:

1. het toezien op de kwaliteit en het functioneren van de riskfunctie en compliance functie;
2. het monitoren van de uitvoering van het Risk Charter en Compliance Charter en de relevante compliance en risicomanagement gerelateerde beleidstukken van Eno;
3. het reviewen van en vaststellen dat Eno een passende risico structuur heeft welke gericht is op de aard, omvang en proportionaliteit van de organisatie.

B.3.3 ORSA

De ORSA verplicht verzekeraars om de strategische risico's op een gestructureerde wijze in kaart te brengen en deze te vertalen naar de financiële impact die deze risico's kunnen hebben op haar vermogen. Daarmee wordt inzicht verkregen over de mate waarin de hierdoor veroorzaakte schokken op het kapitaal van de onderneming kunnen worden opgevangen. Wanneer deze onvoldoende opgevangen kunnen worden wordt hierop geanticipeerd door aanvullend beleid of passende maatregelen. De ORSA richt zich op toekomstige scenario's met een tijdshorizon van 5 jaar.

De beoordeling van deze risico's wordt door de organisatie zelf gedaan: het is een "eigen" beoordeling. Door een open norm te hanteren is er enige ruimte om de uitvoering van het ORSA-proces aan te laten sluiten bij de aard, omvang en complexiteit van de verzekeraar. In lijn met deze regelgeving heeft Eno adequate processen en technieken geïmplementeerd die zijn afgestemd op de organisatiestructuur en passen in het bestaande riskmanagementsysteem.

De uitkomsten van de ORSA moeten ter beoordeling worden gerapporteerd aan De Nederlandsche Bank. Om deze te kunnen beoordelen is het noodzakelijk dat de toezichthouder inzicht krijgt in het doorlopen proces en de gemaakte afwegingen. Daarom dienen proces, discussies, besluiten en argumentatie reconstrueerbaar gedocumenteerd te worden en als zodanig toegelicht te worden in de ORSA rapportage. Deze eisen worden binnen Eno geborgd door de centrale coördinatie op en het eigenaarschap van het ORSA-proces te beleggen bij de Risicomanagementfunctie.

ORSA-proces

Het ORSA-proces heeft betrekking op de risico's en solvabiliteit van verzekeringsentiteiten (Eno Zorgverzekeraar N.V. en Eno Aanvullende Verzekeringen N.V.) en de Coöperatie Eno U.A.. Eno brengt de risico's binnen deze entiteiten op groepsniveau in kaart waardoor de impact in

doelgroepen, producten of regio's en de onderlinge afhankelijkheden binnen de groep inzichtelijk worden en in de besturing en besluitvorming worden betrokken.

1. Vaststellen/Herijken strategie;
2. Vaststellen strategische risico's;
3. Herijken SCR-ratio, basisscenario en kapitaalbeleid;
4. Workshop stressscenario's;
5. Kwantificeren van de impact van de stressscenario's;
6. Evalueren uitkomsten van stressscenario's;
7. Accorderen ORSA rapportage.

Betrokkenheid interne organisatie

Raad van Bestuur

Het ORSA-proces wordt aangestuurd door de Raad van Bestuur: zij is eindverantwoordelijk voor de vaststelling van het ORSA-proces en de beleidsuitgangspunten, de tijdige en goede uitvoering van de ORSA, de actieve betrokkenheid van leden van het Managementteam en de afstemming hiervan met de interne en externe toezichthouders.

De betrokkenheid van de Raad van Bestuur uit zich onder andere door:

- actieve deelname aan workshops waarin de risico's en impact worden bepaald en de uitkomsten worden gepresenteerd. Daarbij stelt de Raad van Bestuur zich kritisch op en zal zij door het stellen van uitdagende vragen de uitkomsten op de proef stellen;
- zich goed op de hoogte te stellen van alle materiële risico's die Eno loopt;
- heldere besluiten te nemen in de verschillende fasen van totstandkoming van de ORSA.

Managementteam

Alle leden van het Managementteam participeren actief in het ORSA-proces. De inbreng is niet beperkt tot het eigen aandachtgebied. Door actieve deelname in de workshop(s) brengen de leden hun persoonlijke expertise en ervaringen in om tot een zo compleet mogelijk beoordeling van de risico's en de effecten daarvan op het kapitaal te komen. Naast de Raad van Bestuur voelen ook de leden van het Managementteam zich verantwoordelijk voor het eindresultaat.

Actuariële functie

Vanuit haar actuariële functie vervult de externe partij de volgende activiteiten:

- bepaling van de marktwaarde van de bruto en netto technische voorzieningen voor de te betalen schade, niet-verdiende premie en IBNR (eenmaal per kwartaal);
- actieve advisering over de toereikendheid van de technische voorzieningen en kapitaalvereisten;
- analyse van de ontwikkeling van de premies, schade, kosten en voorzieningen;

- bepaling van de SCR, MCR en solvabiliteit in het basisscenario en bij de uitwerking van de stressscenario's;
- vaststelling van potentiële risico's uit onzekerheden die verbonden zijn aan de berekening van de technische voorzieningen.

Om tot een goede invulling te komen van deze actuariële functie is een constructieve samenwerking met de afdeling Business Control ingericht. Business Control verstrekt alle informatie die nodig is voor de uitvoering van deze taken.

Compliance & Risk

De coördinatie op het ORSA-proces en de actualisering van het beleid is binnen de afdeling Compliance en Risk belegd. Deze afdeling is verantwoordelijk voor:

- het opstellen, jaarlijks reviewen, en documenteren van het ORSA beleid en het proces;
- de bewaking van de tijdlijnen in het voortbrengingsproces van de ORSA;
- het reconstrueerbaar vastleggen van elke ORSA en van iedere ORSA rapportage;
- de regie op de samenstelling en verzending van de ORSA rapportage aan De Nederlandsche Bank;
- het per kwartaal rapporteren over de (strategische) risico's en de ORSA triggers.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen is betrokken bij het vaststellen van de ORSA scenario's. Daarnaast wordt iedere uitkomst van de ORSA ter vaststelling aangeboden aan de Raad van Commissarissen van Eno. De Raad van Bestuur draagt zorg voor tijdige opname op de agenda van de Raad van Commissarissen.

Frequentie ORSA

Dit ORSA-proces wordt tenminste eenmaal per jaar doorlopen. Naast deze jaarlijkse ORSA kan de Raad van Bestuur besluiten een tussentijdse ORSA (ORSA light) te doorlopen. Dit is het geval indien zich risico's voordoen die in essentie kunnen veroorzaken dat de solvabiliteit van Eno (op termijn) onder de gestelde normsolvabiliteit komt. Dit is het geval indien één of meer van de limieten die aan de triggers zijn gekoppeld worden overschreden. De triggers worden eenmaal per kwartaal door Risicomanagement getoetst en zijn de volgende:

- A Significante aanpassing jaarplan inclusief afwijking van budget;
- B Significante aanpassing lange termijn doelstellingen;
- C Niet meer voldoen aan interne solvabiliteitsnorm;
- D Acquisitie/Fusie/Overname (verzekeringsportefeuille);
- E Relevante aanpassing/introductie wet- en regelgeving;
- F Mutatie van significant aantal verzekerd;
- G Escalatie vanuit (audit)rapport en/of managementletter;
- H Ontwikkelingen vanuit de markt;

- I Significante wijziging in risicoverevening;
- J Operationele discrepanties.

Bepaling solvabiliteitsbehoefte

De Nederlandsche Bank stelt een minimum SCR-ratio van 100% verplicht. Eno heeft een hogere interne norm voor de groep vastgesteld, namelijk 132,5%. Eno heeft hiervoor gekozen omdat deze norm haar ruimte geeft om:

- een verzwaring van prudentiële wetgeving op te vangen;
- vertrouwen van de markt in Eno te waarborgen;
- vertrouwen van de toezichthouders in Eno te waarborgen;
- vertrouwen van de klanten in Eno te waarborgen; en
- onverwachte tegenvallers op te vangen.

Het risicoprofiel van Eno is behoudend. Eno heeft strategisch gekozen voor een stabiele groei die gerealiseerd wordt door producten en proposities aan te bieden die een toegevoegde waarde hebben voor klanten. Het risicoprofiel is in lijn met deze keuze. Voor dit risicoprofiel zijn de volgende elementen van doorslaggevend belang:

1. Eno heeft ruime ervaring op de markt waar zij actief is en met haar doelgroepen. Er worden geen nieuwe markten aangeboord. Marktontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd, groei wordt gerealiseerd door doorontwikkeling van het klantbedieningsmodel;
2. In het Product Approval and Review Proces (PARP) worden aspecten als productvoorwaarden, risico's en prijs zorgvuldig tegen elkaar afgewogen met als doel evenwichtige besluiten te nemen over producten en proposities;
3. Het prijsbeleid is afgestemd op de gekozen strategie. Eno laat zich niet verleiden om via prijsstrategie omzetverhoging te genereren;
4. Wet- en regelgeving worden nauwlettend gevolgd teneinde in een vroeg stadium nieuwe regelgeving te kunnen analyseren op kansen en risico's;
5. Het eigen vermogen en de reserves van Eno worden op een risicomijdende wijze belegd waardoor het koersrisico laag is.

Samenhang risicomanagementsysteem en kapitaalmanagement

Grote risico's kunnen een ernstige financiële impact hebben. Om hierop te anticiperen heeft Eno normen bepaald voor de solvabiliteit van de groep die, wanneer deze worden overschreden, aanleiding zijn voor het nemen van maatregelen om het kapitaal te versterken. Indien de SCR-ratio van Coöperatie Eno U.A. onder de norm van 132,5% daalt zal de Raad van Bestuur maatregelen treffen om deze ratio te herstellen.

Besluitvorming

De ORSA rapportage wordt ter accordering aangeboden aan het Managementteam en de Raad van Bestuur van Eno. Na het verkrijgen van deze goedkeuring wordt de rapportage door de Raad van Bestuur ter vaststelling aan de Raad van Commissarissen aangeboden.

De Risicomanagementfunctie zorgt voor adequate archivering van de rapportage en het bewijs van tijdige verzending aan De Nederlandsche Bank.

B.3.4 Prudent Person principe

Eno voert een behoudend beleggingsbeleid in overeenstemming met het „prudent person”-beginsel zoals opgenomen in artikel 132 van Richtlijn 2009/138/EG, waarbij risico's naar behoren worden beheerd. Eno hanteert de zogenoemde Investment beliefs, deze beleggingscriteria betreffen o.a. het beleggingsproces en duurzaamheid. Risicovolle c.q. speculatieve beleggingen worden vermeden.

De RvB stelt het strategisch beleggingsbeleid vast en voert deze uit. De Raad van Commissarissen (RvC) keurt de hoofdlijnen van het beleggingsbeleid goed. De Beleggingscommissie adviseert de RvB over het beleggingsbeleid en het financiële risicobeheer.

De volgende afspraken zijn gemaakt met de vermogensbeheerder teneinde risicomijdend en duurzaam te beleggen:

- Eno belegt maximaal 12 procent van haar te beleggen vermogen in aandelen. Het resterende gedeelte wordt belegd in obligaties of aangehouden in obligaties;
- Duurzaam beleggen betekent dat wij streven naar economische groei zonder inbreuk te maken op de potentiële welvaart of leefomstandigheden van de volgende generaties, en dat wij streven naar een evenwichtige verdeling van de welvaart in de wereld. Hiervoor is het essentieel dat bedrijven en instellingen zich richten op het vinden en behouden van de balans tussen belangen van mens, milieu en winst, ook wel bekend als People, Planet, Profit;
- Eno belegt in beleggingsfondsen die duurzaam zijn. Dit betekent dat de fondsen bij de keuze van hun beleggingen naast financiële criteria ook duurzaamheidscriteria hanteren;
- Eno belegt niet direct of indirect in effecten van ondernemingen die een strategische betrokkenheid hebben bij de productie van tabaksartikelen of bij de wapenindustrie;
- De obligatieportefeuille bestaat voor minimaal 60% uit staatsobligaties met de hoogste rating en maximaal 40% uit bedrijfsobligaties. De bedrijfsobligaties hebben een minimale rating van BBB.

B.3.5 Verificatie kredietbeoordelingen

Eno beoordeelt aan het eind van het jaar de kredietwaardigheid van de externe instellingen. Dit gebeurt bij de rapportage einde jaar. Hierbij wordt gebruik gemaakt van betrouwbare ratings als S&P, Moody's, of door ratings van 2 ratingbureau's te beoordelen.

B.4 Interne controlesysteem

B.4.1 Interne controlesysteem

Binnen Eno is een intern beheersingssysteem geïmplementeerd, waarmee de voor de organisatie belangrijkste operationele, strategische, financiële en rapportagerisico's worden afgedekt. Een belangrijke rol hierin speelt de Planning & Control Cyclus die bijdraagt aan het tijdig plannen, opstellen, controleren, monitoren en verzenden van interne en externe rapportages.

Ten aanzien van de financiële rapportages kan worden opgemerkt dat sprake is van specifieke interne beheersing die de volledigheid, juistheid (en tijdigheid) en adequaatheid van de rapportages waarborgen. Dit is gewaarborgd via een combinatie van geautomatiseerde beheersingsmaatregelen en handmatige beheersingsmaatregelen. Op alle belangrijke 'key data' en 'key processen' (onder andere het bepalen van de technische voorzieningen en de solvabiliteit) en de financiële rapportages wordt het vier-ogenprincipe toegepast binnen de afdelingen die verantwoordelijk zijn voor het opstellen van deze gegevens.

Kwaliteit van "key data"

Binnen Eno zijn richtlijnen c.q. werkmethode ontwikkeld die er voor zorgen dat het gebruik van bovenstaande key data voldoet aan de aspecten, zoals verwoord in de artikelen 19 en 265 van de Gedelegeerde SII-Verordening. Dit wordt hieronder nader uitgewerkt.

Artikel 19 lid 1: volledigheid

De gegevens bevatten voldoende historische informatie om de kenmerken van de onderliggende risico's te beoordelen en om trends in de risico's te onderkennen. Zo geldt voor vrijwel alle zorgsoorten dat sprake is van voldoende historische gegevens om declaratiepatronen te onderkennen en om tot een betrouwbare schadelaststraming te komen. Voor zorgsoorten, waarbij geen of minder historische gegevens beschikbaar zal gewaarborgd worden dat (ook) op een alternatieve wijze voldoende zekerheid wordt verkregen, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van contractinformatie en detailanalyses.

Verder onderkennen wij geen overige "key data" die door Eno niet wordt gebruikt bij het schaderamingsproces. Alle "key data" zoals hierboven benoemd wordt waar efficiënt en effectief gebruikt in het schaderamingsproces. Daarnaast

kan opgemerkt worden dat geen specifiek risico bestaat dat gegevens niet beschikbaar zijn voor alle homogene risicogroepen, aangezien slechts sprake is van 1 homogene groep.

Artikel 19 lid 2: juistheid (incl. tijdigheid)

Er is voldoende aandacht voor het feit dat de gebruikte "key data" geen materiële fouten bevat. Bovendien wordt het risico dat gebruik gemaakt wordt van onjuiste data beperkt doordat zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van meerdere informatiebronnen, waarbij op de ene informatiebron meer toetsing plaatsvindt (bv. een mondelinge toelichting van de zorginkoper) dan op een andere informatiebron (bv. een externe opgave die voorzien is van een accountantsverklaring).

Verder wordt gewaarborgd dat voor dezelfde schatting gebruikte gegevens van verschillende perioden consistent zijn. Voor zover dat niet het geval is, wordt getracht om deze data te normaliseren (bv. als een seizoens- of declaratiepatroon van vorig jaar verstoord wordt door incidentele posten).

Ten aanzien van de tijdigheid kan opgemerkt worden dat op dagelijkse basis binnen de primaire systemen en in de financiële administratie een actueel inzicht bestaat. Bij het bepalen van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met de tijdigheid van de gebruikte data.

Artikel 19 lid 3: adequaatheid

De hierboven beschreven "key data" is adequaat om tot een betrouwbare schatting in het kader van de Solvency II-rapportages te komen. De omvang, aard en consistentie van de gegevens is van een dusdanig niveau dat het risico op een materiële fout voldoende kan worden afgedekt.

De juistheid, volledigheid, tijdigheid en adequaatheid van de gebruikte data wordt tevens gewaarborgd doordat minimaal 1 keer per jaar wordt vastgesteld dat de schadedata in ZF aansluit met de schadedata die is opgenomen in Exact.

Artikel 19 lid 4: kwaliteit gegevens uit een externe bron

De externe informatie die wordt gebruikt betreft de landelijke ramingen zoals die elk kwartaal worden ontvangen van Zorgverzekeraars Nederland en daarnaast eventueel overige externe opgaves die nader inzicht geven in de hoogte van de schades.

Aangezien de landelijke ramingen gebaseerd zijn op landelijke ramingen van alle zorgverzekeraars samen bevatten deze nog altijd een duidelijk schattingselement, waardoor de waarde deze informatie primair als toetsende (spiegel)informatie wordt gebruikt door Eno en zo min mogelijk als input voor de ramingen van Eno.

De kwaliteit van overige externe opgaves kan sterk verschillen van de bron en de aard v/d ontvangen gegevens. Maar het beoordelen van de kwaliteit van overige externe opgaves is onderdeel van de werkzaamheden, alvorens gebruik te maken van gegevens. Hierbij is aandacht voor de mate waarin informatie afkomstig is van een objectieve bron (bv. Een schadeoverzicht of contractinformatie van Multizorg), wat de status is van een opgave (concept of definitief) en in hoeverre hierop reeds (accountants)controle heeft plaatsgevonden (bv. bij een opgaaf inzake definitieve opbrengstverrekening).

Belangrijke externe overzichten die door Eno worden gebruikt voor het maken van haar schadelastramingen, betreffen de volgende opgaves die wij ontvangen van de gezamenlijke inkooporganisatie Multizorg/VRZ Zorginkoop:

- Een voorlopige of definitieve opbrengstverrekening van de schade Medische Specialistische Zorg en Geestelijke Gezondheidszorg.
- Een schadelastmonitor inzake de schade Medische Specialistische Zorg en Geestelijke Gezondheidszorg.

Beide overzichten zijn afkomstig van Multizorg/VRZ Zorginkoop, waarbij aan eerstgenoemde overzichten een hogere kwaliteit wordt toegekend dan aan de schadelastmonitor vanwege de meer definitieve status waarop mogelijk ook al accountantscontrole heeft plaatsgevonden.

Daarnaast vinden op de Solvency II-rapportages en de hieraan ten grondslag liggende 'key data' en 'key processen' (onder andere het bepalen van de technische voorzieningen en de solvabiliteit) 2e lijns toetsende activiteiten plaats door de actuariële functie. Tenslotte worden alle rapportages, die worden opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur, door het bestuur vóór verzending beoordeeld en geaccordeerd.

B.4.2 Compliance functie

In lijn met de Wet op het Financieel Toezicht (zie artikel 21 Besluit Prudentiële Regels) is Compliance bij Eno belegd als een onafhankelijke afdeling binnen de organisatie, gericht op het controleren van de naleving van wettelijke regels en van interne regels die Eno zelf heeft opgesteld.

De afdeling Juridische Zaken heeft als taak de wet- en regelgeving te scannen en aan te bieden aan de business van Eno. Het naleven van wet- en regelgeving en interne regels met betrekking tot integriteit is een verantwoordelijkheid van de business. De Compliance afdeling (Compliance & Risk) van Eno is gericht op het bevorderen en het toezien op de naleving van externe wet- en regelgeving en interne regels en normen die relevant zijn voor de integriteit van Eno en haar medewerkers.

Compliance is een zelfstandig en onafhankelijk orgaan belegd bij de afdeling Compliance & Risk. De Compliance & Risk Officer stuurt de afdeling Compliance & Risk aan. Als eindverantwoordelijke van deze afdeling draagt hij de zorg voor het Risicomanagement en Compliance binnen Eno. De Compliance & Risk Officer valt functioneel en hiërarchisch direct onder de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur en rapporteert rechtstreeks hieraan. De Raad van Bestuur is eindverantwoordelijk voor Compliance en Risicomanagement binnen Eno.

B.4.3 Sleutelprocedures

De toedeling van verantwoordelijkheden voor het interne controlesysteem is gebaseerd op het "three lines of defense model". Zie hiervoor ook hoofdstuk B3.

Algemene Ledenvergadering

De ledenvergadering is betrokken bij de strategische doelstellingen.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen en met name de Audit en Risk Commissie ziet toe op een adequate beheersing van de risico's en geeft goedkeuring aan de risicobereidheid en belangrijke beleidsdocumenten zoals omschreven in de reglementen Raad van Commissarissen en Raad van Bestuur.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de beheersing van de risico's, stelt de risicobereidheid vast en bepaalt het daarmee samenhangende beleid. Een RvB-lid heeft Risicomanagement in portefeuille. De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor een risicocultuur waarin het signaleren en aandragen van risico's wordt gewaardeerd.

Risicomanagement- Compliance en actuariële functie

De Risicomanagementfunctie, Compliance functie en actuariële functie vormen de zogenaamde tweede lijn en adviseren, faciliteren, analyseren, monitoren, ontwikkelen beleid/methodieken/modellen en fungeren als vraagbaak voor de eerste lijn over de beheersing van risico's en rapporteren daarover aan de Raad van Bestuur.

Deze drie sleutelfuncties zijn onafhankelijk van het bedrijfsmanagement gepositioneerd.

De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de genoemde functies zijn vastgelegd in charters.

Interne audit

De Interne Audit functie is een onafhankelijke functie die helpt Eno haar doelstellingen te realiseren door met een systematische, gedisciplineerde aanpak de effectiviteit van de processen van Risicomanagement, beheersing en governance te evalueren en te verbeteren.

De Interne Audit functie vormt de derde lijn in het three lines of defense model. Gerapporteerd wordt aan de Raad van Bestuur en de Audit en Risk Commissie.

Eno kent een planning & control cyclus. Het realiseren van de doelstellingen vindt plaats aan de hand van meerjarenplannen. De hieruit volgende rapportages zijn:

- **Eerste lijn**
Rapportages van de Raad van Bestuur en managementreacties op bevindingen van de tweede- en derde lijn.
- **Tweede lijn**
Actuariële berekent per kwartaal de wettelijke en interne kapitaal-eisen met betrekking tot de financiële risico's. De Risicomanagement-, Compliance en actuariële functie rapporteren ieder kwartaal over hun bevindingen met betrekking voortgang (eigen) jaarplan en het Risicomanagementsysteem, waarbij een ieder zijn eigen invalshoek en aandachtsgebied heeft, zoals neergelegd in de charters.
- **Derde lijn**
De Interne Audit functie rapporteert per kwartaal over de voortgang van het auditplan, de bevindingen vanuit de audits en de status van de opvolging daarvan.

B.4.4 Advies over naleving van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen

Door monitoring en toetsing stelt Compliance vast of regels worden nageleefd. Door te toetsen wordt duidelijk of de normen bekend zijn, worden nageleefd of moeten worden bijgesteld. Dit kan op verschillende plaatsen in de business plaatvinden.

Geconstateerde tekortkomingen leiden tot verbeteracties. De effectiviteit hiervan wordt gemonitord.

De volgende aandachtsgebieden kunnen onderwerp zijn van monitoring:

- Integriteitstoetsing van medewerkers door een toetsing op het personeelsdossier (VOG, ondertekende gedrags-

code, identiteitsbewijs, diploma's, belofte financiële sector);

- Aantoonbaarheid van (permanente) vakbekwaamheid van medewerkers;
- Naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (waaronder de naleving van de clean desk policy, bewerkersovereenkomsten bij verwerking van persoonsgegevens door derden);
- Klachtenafwikkeling

B.4.5 Compliance beleid- en plan

Beleid

Compliance & Risk bepaalt de hoofdlijnen van het beleid en de strategie op het gebied van Compliance en Risicomanagement. Het Compliance beleid is een verdere uitwerking van de doelstellingen op gebied van Compliance, daarnaast is er op gebied van Risk een en ander uitgewerkt in het Risicomanagementbeleid. Beide functies kennen ieder afzonderlijk ook een Charter. Het Charter geeft een beschrijving van de verantwoordelijkheden, de bevoegdheden en de positie van zowel Compliance als Risk binnen Eno. Het compliance beleid omvat de activiteiten van Eno en de onderliggende labels (Salland Zorgverzekeringen, ZorgDirect en HollandZorg). Ook het Zorgkantoor Midden IJssel is onderdeel van dit beleid. De jaarplanning is beschreven in het Compliance Jaarplan. De reikwijdte van compliance is door Eno bepaald aan de hand van compliance thema's. Deze thema's zijn: (1) personeel 2) organisatie 3) zorgaanbieders & verzekeren

Evaluatie en frequentie

Het Compliance beleid wordt jaarlijks herijkt door de afdeling Compliance & Risk en vervolgens goedgekeurd door het Bestuur en de Raad van Commissarissen.

B.5 Interne auditfunctie

De interne auditfunctie is bij Eno ondergebracht bij de afdeling Interne Audit Dienst (hierna: IAD). De IAD heeft haar missie en doelstelling afgeleid vanuit de behoefte van de Raad van Bestuur, het Management Team en de Raad van Commissarissen. Daarnaast zijn de vereisten vanuit Solvency II hierin meegenomen. De IAD kent de volgende missie en doelstelling:

De missie van de IAD is om risico gebaseerde, onafhankelijke en objectieve auditdiensten en adviesdiensten uit te voeren teneinde het Management Team en de Raad van Bestuur te ondersteunen bij de uitvoering van de strategie van de organisatie en ter ondersteuning van de Raad van Commissarissen bij de uitvoering van haar toezichhoudende taken.

Om uitvoering te geven aan deze missie is de doelstelling van de IAD het op onafhankelijke en objectieve wijze ondersteunen van het management en de Raad van Bestuur van Eno bij het realiseren van hun organisatiedoelstellingen en het verbeteren van de bedrijfsvoering. Dit doet de IAD door het met een systematische en gedisciplineerde aanpak leveren van audit- en adviesdiensten om de processen van governance, risicomangement en interne beheersing te evalueren en een bijdrage te leveren aan het verbeteren daarvan.

De IAD heeft naast de missie en de doelstelling ook haar bevoegdheden en verantwoordelijkheden beschreven in een internal audit charter. In het internal audit charter is ook de positie van de interne auditfunctie binnen de organisatie en de reikwijdte van de interne auditfunctie beschreven. Om invulling te geven aan de missie en doelstelling heeft de IAD een op risico gebaseerd meerjaren auditplan opgesteld waarin de auditwerkzaamheden voor de komende vier jaar zijn vastgelegd. Teneinde een uniforme werkwijze te bewerkstelligen en de kwaliteit van de werkzaamheden te waarborgen heeft de IAD een kwaliteitssysteem vastgelegd in het audithandboek en waarborgen in het auditproces ingericht om de werking van dit kwaliteitssysteem te borgen.

De IAD functioneert onder verantwoordelijkheid van de manager IAD. De manager IAD legt functioneel verantwoording af aan de Raad van Bestuur en het Audit- en Risk Committee. Hiërarchisch legt de manager IAD verantwoording af aan de bestuursvoorzitter. Daarnaast participeert de manager IAD in de vergaderingen van het Audit- & Risk Committee. De manager IAD wordt, op basis van een bestuursbesluit, benoemd en ontslagen door de bestuursvoorzitter van Eno met instemming van de Raad van Commissarissen.

B.5.1 Objectiviteit en onafhankelijkheid

Teneinde onafhankelijke en objectieve audit- en adviesdiensten uit te kunnen voeren heeft de IAD diverse waarborgen getroffen, welke zijn beschreven in haar internal audit charter en audithandboek. De manager IAD ziet toe op de naleving van deze waarborgen en bevestigt jaarlijks aan de Raad van Bestuur en het Audit- & Risk Committee dat er geen inbreuk op de onafhankelijkheid van de IAD en de objectiviteit van de auditors heeft plaatsgevonden, dan wel dat er passende maatregelen zijn genomen bij ontstane bedreigingen inzake de onafhankelijkheid en/of objectiviteit.

Voor genoemde maatregelen zien onder andere toe op het volgende:

- De IAD is rechtstreeks gepositioneerd onder de Raad van Bestuur;

- De manager IAD heeft de bevoegdheid om rechtstreeks in contact te treden met het Audit & Risk Committee en de Raad van Commissarissen;
- De IAD heeft onbeperkt toegang tot alle documenten, personen, fysieke eigendommen en locaties die voor de uitvoering van haar functie relevant zijn. Alle personeelsleden van Eno worden verzocht de IAD te assisteren bij het uitoefenen van haar rol en verantwoordelijkheden;
- Na een interne overplaatsing naar de IAD mag een auditor gedurende twee jaar geen audits uitvoeren die betrekking hebben op zijn voorgaande functie;
- Auditors hebben geen zeggenschap over of verantwoordelijkheid voor de activiteiten die worden geaudit;
- Auditors mogen in principe geen zakelijke relatie onderhouden met Coöperatie Eno U.A. (anders dan de arbeidsovereenkomst);
- Een auditor voert geen audits uit op auditobjecten die onder verantwoordelijkheid vallen van personen met wie hij nauwe familie- of vriendschapsbanden onderhoudt, of waarop deze personen directe invloed kunnen uitoefenen;
- Een auditor voert geen audits uit op auditobjecten waarvoor hij in de afgelopen twee jaren adviesdiensten heeft geleverd;
- Als de manager IAD of een auditor een andere functie bij Eno gaat bekleden waarbij hij invloed kan uitoefenen op een of meerdere auditobjecten, dan zorgt de (nieuwe) manager IAD ervoor dat de voormalige medewerker geen betrokkenheid meer heeft met de activiteiten van de IAD.

B.5.2 Interne audit beleid

Het Interne auditbeleid van de IAD is vastgelegd in:

- het internal audit charter, en;
- het audithandboek

Het internal audit charter beschrijft de missie, het doel, de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid van de IAD. Daarnaast is hierin de positie van de IAD binnen de organisatie en de reikwijdte van de IAD beschreven. Het internal audit charter is in 2018 herzien en goedgekeurd door de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. Jaarlijks wordt het internal audit charter met de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen geëvalueerd.

Het audithandboek vormt het raamwerk voor het kwaliteitsbeleid van de IAD en beschrijft het auditproces. Het raamwerk voor het kwaliteitsbeleid is opgezet vanuit het International Professional Practice Framework, uitgevaardigd door The Institute of Internal Auditors, en Solvency II wetgeving. Minimaal om de 2 jaar en/of bij grote wijzigingen evalueert en actualiseert de manager IAD het audithandboek.

B.5.3 Andere (sleutel)functies naast de interne audit functie

De auditors binnen de IAD dragen geen verantwoordelijkheid voor andere (sleutel)functies, zoals in de artikelen 269 tot en met 272 vanuit de gedelegeerde verordening (EU) 2015/35 worden onderkend.

De manager IAD heeft een zogenaamde open stoel in het Management Team. Hierdoor is de manager IAD op de hoogte van ontwikkelingen binnen de organisatie en kan daarmee vroegtijdig risico's signaleren. Om de onafhankelijkheid te borgen neemt de manager IAD geen deel in de strategische besluitvorming en geeft de manager IAD alleen formeel een oordeel over bepaalde onderwerpen middels een audit rapport.

B.6 Actuariële functie

B.6.1 Actuariële functie

Eno heeft haar actuariële functie ingericht teneinde te kunnen beschikken over de benodigde - actuariële - inzichten in haar bedrijfsvoering en te waarborgen dat wordt voldaan aan de geldende interne en externe vereisten. Hierbij is rekening gehouden met de omvang en complexiteit van de bedrijfsvoering van Eno. Gezien de proportionaliteit van Eno, heeft Eno de actuariële functie belegd bij een externe partij: Triple A - Risk Finance. Op grond van artikel 49 van de Solvency II richtlijn blijft Eno volledig zelf verantwoordelijk voor de beheersing van de risico's die verbonden zijn aan het gevoerde uitbestedingsbeleid en voor de naleving van de gestelde regels. De eindverantwoordelijkheid en aansturing van de actuariële functie is belegd bij de Raad van Bestuur van Eno.

De hoofddoelstelling van de actuariële functie is het beoordelen, bewaken en monitoren van de solvabiliteit en de verzekeringstechnische en financiële risico's van Eno. Deze werkzaamheden liggen ten grondslag aan de risicomangementstrategie van Eno welke erop gericht is verantwoorde risico's op een doordachte wijze te nemen met als doel een betrouwbare en solvabele verzekeraar te blijven.

De actuariële functie is functioneel onafhankelijk in de uitoefening van haar taken en rapporteert aan de Raad van Bestuur en het Audit & Risk Committee. Periodieke overleggen tussen de actuariële functie en het management gevolgd door schriftelijke rapportages maken belangrijke onderdelen uit van de uitvoering van het beleid.

B.6.2 Uitgevoerde activiteiten

Voor uitvoering van activiteiten binnen de actuariële functie geldt jaarlijks een concreet werkplan waarin de concrete

acties en processen binnen de functie beschreven zijn. Deze reikwijdte van de actuariële functie omvat daarbij ten minste de volgende aandachtsgebieden:

1. het niveau van de technische voorzieningen;
2. het niveau en toereikendheid van premiestelling;
3. de vereiste en aanwezige solvabiliteit; en
4. de ORSA.

B.7 Uitbesteding

B.7.1 Uitbestedingsbeleid

Eno heeft behoefte aan een organisatie en infrastructuur die met een korte time-to-market producten en diensten kan ontwikkelen. Om dit te kunnen verwezenlijken kiest Eno ervoor om onderdelen van haar bedrijfsproces uit te besteden aan derden. Hierdoor kan zij gebruik maken van in de markt ontwikkelde expertise, schaal- en kostenvoordelen en inspelen op de wensen van haar verzekeren.

Eno verstaat onder uitbesteding: het door derden op structurele basis laten verrichten van werkzaamheden, die normaliter door Eno zelf voor de klant worden verricht. Het gaat om cruciale (delen van) werkprocessen van Eno die betrekking hebben op de activiteiten van Eno *als zorgverzekeraar*

Bij uitbesteding houdt Eno vat op de kwaliteit en de wijze waarop deze activiteiten worden uitgevoerd. Uitbesteding brengt geen verandering in haar verantwoordelijkheid voor een goede bedrijfsvoering. Eno zal haar activiteiten alleen uitbesteden aan partners die zij vertrouwt en waar zij een langdurige relatie mee aan wil gaan. Eno doet geen zaken met partners waarvan de integriteit niet buiten twijfel staat.

Het uitbestedingsbeleid is gebaseerd op 2 belangrijke pijlers:

- de Raad van Bestuur van Eno blijft te allen tijde verantwoordelijk uitbestede activiteiten, zoals ook het geval is voor de activiteiten die zij hiërarchisch in de eigen organisatie aanstuurt;
- de Raad van Bestuur van Eno zal te allen tijde verantwoording kunnen afleggen voor de wijze waarop de uitbestede activiteiten worden verricht.

Het besluit tot uitbesteding en de uitbesteding zelf vinden in verschillende fasen plaats, die allen worden afgesloten met een besluit van, of rapportage aan, de Raad van Bestuur. Zo houdt de Raad van Bestuur vat op de voortgang en wordt een gestandaardiseerde werkwijze binnen Eno ontwikkeld.

De fasen waarin een uitbesteding tot stand komt zijn:

1. De analysefase:

De fase waarin het proces of product dat zal worden uitbesteed wordt vastgesteld, alsmede het doel dat hiermee wordt bereikt. De (indicatieve) businesscase wordt opgesteld en een eerste inzicht van risico's en voorwaarden wordt vastgesteld, evenals een longlist van mogelijke uitbestedingspartners;

2. De selectie van de uitbestedingspartner:

De fase waarin de voorwaarden voor uitbestedingspartners en -oplossingen worden bepaald en wordt vastgesteld welke kandidaten hieraan voldoen. Vanuit de longlist wordt een shortlist met kandidaten gemaakt waaruit op objectieve criteria de partner(s) wordt gekozen met wie verdiepend onderzoek zal worden uitgevoerd. Aan de hand van de uitkomsten en de herijkte businesscase wordt een besluit genomen over uitbesteding aan de gekozen partner;

3. De implementatiefase:

Na accordering van de uitbesteding en de keuze van de partner start de fase van implementatie en transitie: de daadwerkelijke overdracht van de activiteiten. Deze fase kent tenminste een drietal aspecten die in chronologische volgorde worden opgestart:

- a. De onderhandeling en contractering: met de geselecteerde uitbestedingspartner worden financiële en kwalitatieve condities van de uit te besteden activiteiten vastgesteld. Ook wordt bepaald welke verantwoordelijkheden en bevoegdheden de partner krijgt en welke kwaliteitscriteria worden gesteld;
- b. De implementatie: de daadwerkelijke overdracht van de activiteiten aan de uitbestedingspartner;
- c. Het voorbereiden van de medewerkers van Eno op de daadwerkelijke uitbesteding door het geven van voorlichting en training over de wijze waarop de uitbestede activiteiten worden gemanaged en het inrichten van de regiefunctie bij Eno.

4. De beheerfase:

De fase waarin de activiteiten worden uitgevoerd door de uitbestedingspartner. De uitbestedingspartner rapporteert over de kwaliteit van de activiteiten op de wijze zoals is bepaald in de overeenkomst en de service level agreement. Eno heeft de sturende en monitorende rol en voert regie over de uitbestede activiteiten;

5. De beëindiging van de uitbesteding:

De wijze waarop de uitbesteding eindigt en het proces waardoor deze activiteiten worden overgedragen aan een andere uitbestedingspartner óf aan Eno zelf. Door de afspraken over de beëindiging van de uitbesteding en de

continuïteit van de activiteiten tijdens de transitie al bij het aangaan van de relatie vast te leggen wordt beoogd dat verzekeren of andere stakeholders geen of beperkt hinder ondervinden van de beëindiging.

B.7.2 Uitbestede kritieke of belangrijke operationele functies/werkzaamheden

Eno heeft onderdelen van haar bedrijfsprocessen uitbesteed aan derden. Met iedere uitbestedingspartner zijn conform het uitbestedingsbeleid afspraken gemaakt die zijn vastgelegd in contracten, Service Level Agreements.

Minimaal eens per kwartaal vindt overleg plaats met deze partners over de kwaliteit van dienstverlening.

B.8 Overige informatie

In de voorgaande paragrafen van dit hoofdstuk zijn de belangrijkste aspecten van het Governance systeem beschreven. Er is geen sprake van overige informatie die in dit hoofdstuk aanvullend uiteengezet hoeft te worden.

C Risicoprofiel

Verzekeraars worden verplicht hetzij een standaardmodel voor de berekening van hun solvabiliteit toe te passen, gedefinieerd als Solvency Capital Requirement (SCR) en Minimum Capital Requirement (MCR), hetzij hun eigen (deels) interne model te ontwikkelen. Coöperatie Eno U.A. hanteert het standaardmodel, waarvan intern beoordeeld is dat deze passend is voor Eno. De bepaling van de berekening voor de SCR en MCR worden gedaan op basis van methode 1. De berekening is overeenkomstig met de artikelen 335 en 336 uit de Gedelegeerde Verordening. Dit houdt in dat er een volledige consolidatie wordt uitgevoerd van alle verzekeringsentiteiten.

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de onderdelen SCR, Basic Solvency Capital Requirement (BSCR), Marktrisico, Tegenpartijkredietrisico, Zorgrisico, Operationeel risico en MCR.

De onderdelen Immateriële activa, zorgrisico en Schadeverzekeringstechnisch risico van de SCR en MCR berekening worden niet beschreven in deze paragraaf, aangezien er geen immateriële activa is opgenomen in de Solvency II-balans van Eno en er geen levensverzekeringen en schadeverzekeringen anders dan ziektekostenverzekeringen zijn opgenomen in de portefeuille van Eno.

Voor Eno gelden er vier hoofd risico's namelijk het Zorgrisico, het Marktrisico, het Tegenpartijkredietrisico en het Operationeel risico. De BSCR voor Coöperatie Eno U.A. wordt bepaald aan de hand van een correlatiematrix. Het Operationeel risico wordt volgens de standaard formule bij het BSCR opgeteld tot het SCR.

Solvency Capital Requirement (SCR) (in duizenden)

SCR Zorgrisico	48.573
SCR Marktrisico	4.453
SCR Tegenpartijkredietrisico	9.731
Diversificatie	-9.465
Basis Solvency Capital Requirement	53.292
Operationeel risico	10.680
Solvency Capital Requirement	63.972

Figuur 7: Overzicht Solvency Capital Requirement

C.1 Verzekeringstechnisch risico

Algemeen

Eno is primair een zorgverzekeraar en richt zich voornamelijk op eigen zorg gerelateerde producten als zorgverzekeringen. Het verzekeringsrisico voor Eno wordt beperkt doordat de inkomsten uit het landelijke budget op basis van risicoverevening, verevening, nacalculatie-effecten en effect bandbreedteregeling toegekend worden aan de zorgverzekeraars. Het resterende risico wordt beperkt door maatregelen op het gebied van schadelastbeheersing en aanpassingen met betrekking tot de premie.

De doorlooptijd van de technische voorziening is kort. Doormiddel van een jaarlijkse premiestelling (bijstelling) is het mogelijk te sturen op solvabiliteit. Bij een zwakkere solvabiliteit zal hierbij de premie worden aangepast.

Doordat er een goede inschatting gemaakt kan worden op het gebied van schadelast, de verplichtingen een korte doorlooptijd hebben en er jaarlijks bijgestuurd kan worden middels de premie is het verzekeringstechnisch risico laag. Echter door de enorme omvang van de schadelast en de risicodragendheid van de zorgverzekeraars, betekent een procent afwijking in de schadelast een mutatie in het resultaat.

C.2 Marktrisico

Algemeen

Het marktrisico betreft het risico dat we lopen als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten. Eno heeft een strategisch beleggingsplan opgesteld, waarin tevens de strategische beleggingsmix beschreven is. Deze strategische beleggingsmix mitigeert de financiële impact van dit risico tot een beperkt niveau.

Eno hanteert een helder beleggingsbeleid. In het beleggingsstatuut staan de kaders beschreven waarbinnen de RvB het mandaat heeft om te handelen, waardoor het marktrisico wordt beheerst. Als organisatie voeren we een behoudend beleggingsbeleid. Eén van de beleggingscriteria betreft duurzaamheid. Risicovolle dan wel speculatieve beleggingen vermijden we. Er werd in 2018 belegd in aandelen, obligaties en liquiditeiten. Conform ons beleid houden we geen derivaten aan.

Het beleggingsbeleid van Eno is relatief risicomijdend en Eno hanteert hierbij een duurzaamheidsscreening. Het grootste deel van het belegd vermogen is belegd in (staats-)obligaties, credits en een klein deel in aandelen.

Voor ons betreft het matching- en renterisico voornamelijk het risico dat er ontoereikende afstemming is tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet. Dit risico wordt primair beheerst door de 'duration' in de portefeuille zo goed mogelijk te matchen met de 'duration' van de verplichtingen. Tevens wordt het liquiditeitsrisico (waarbij liquiditeitstekorten kunnen optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen) beheerst door de inzet van de strategische beleggingsmix en actieve monitoring van kasstromen. Het vermogensbeheer hebben we daarnaast uitbesteed aan een externe vermogensbeheerder.

C.3 Kredietrisico

Algemeen

Het kredietrisico betreft het risico dat een tegenpartij contractuele of andere verplichtingen niet kan nakomen. Om het kredietrisico op de uitstaande liquide middelen en beleggingen zo veel mogelijk te beheersen, hebben we liquide middelen en beleggingen in 2018 zoveel mogelijk gespreid. Het debiteurenrisico van de basisverzekering is deels gemitigeerd door de wanbetalersregeling van de Zorgverzekeringswet. Daarnaast kent Eno nog tegenpartijen als vorderingen op zorgaanbieders en vorderingen op verzekerden.

Om het kredietrisico op de uitstaande liquide middelen en beleggingen zo veel mogelijk te beperken heeft Eno haar liquide middelen en beleggingen in 2018 zoveel mogelijk gespreid. Daarnaast heeft Eno haar liquide middelen geplaatst bij tegenpartijen met een hoge kredietwaardigheid. Deze kredietwaardigheid wordt elk jaar beoordeeld.

Betreffende het kredietrisico van de vorderingen op zorgaanbieders wordt gemonitord of de financiële waarde van vorderingen oudere jaren kleiner is dan de financiële waarde van de openstaande behandelingen van met name het lopende jaar (onderhanden werk en nog niet betaalde declaraties). Per saldo loopt Eno hierbij een laag risico.

Het debiteurenrisico van de basisverzekering is laag door de wanbetalersregeling van de Zorgverzekeringswet. Ook zijn er verzekerden die gebruik maken van vooruitbetaald eigen risico.

C.4 Liquiditeitsrisico

Onder liquiditeitsrisico worden onder andere herverzeke-

ringsovereenkomsten, korte termijn deposito's en geld op bankrekeningen opgenomen. Binnen Eno geldt dat de liquide middelen per tegenpartij opgenomen worden overeenkomstig de waarde op de balans. Per tegenpartij wordt de marktwaarde en de bijbehorende kwaliteitsklasse weergegeven.

Daarnaast zijn de liquiditeitsrisico's van de beleggingen binnen Eno klein. De beleggingen zijn snel opeisbaar en verhandelbaar. Daarbij is het liquiditeitsrisico niet complex.

C.5 Operationeel risico

Algemeen

Het operationeel risico betreft het risico als gevolg van verliezen als gevolg van niet toereikende of falende interne processen door mensen, systemen en/of externe gebeurtenissen, het imago van zorgverzekeraars en privacy gevoelige informatie. Dergelijke risico's worden op verschillende manieren beheerst zoals de inzet van adequate systemen, kwalitatief hoofdwaardig personeel en het efficiënt inrichten van de bedrijfsprocessen.

C.6 Overig materieel risico

IT- en uitbestedingsrisico

Het ICT-beheer van Eno vindt in eigen beheer plaats. ICT-risico's worden beheerst door de inzet van diverse maatregelen en procedures op, onder andere, het gebied van testen, fysieke en logische toegangsbeveiliging, dataencryptie en conversie van bestanden. In 2018 zijn we met een project gestart om de huidige ICT-back office te vervangen om zo het ICT landschap toekomstbestendig te maken. Achterliggende gedachte is om van een beheerorganisatie over te gaan naar een model waarbij we op gebied van ICT een meer regisserende rol op ons nemen. Bij een project van dergelijke omvang is het in kaart brengen en beheersen van de risico's een randvoorwaarde en dat hebben we binnen het project op structurele wijze vormgegeven.

Daarnaast vinden uitbestedingen plaats met betrekking tot, onder andere, de inkoop van zorg, de digitalisering en verwerking van inkomende poststromen, de verzending van uitgaande post en het vermogensbeheer. Uitbestedingsrisico's worden beheerst door het gebruik van, onder andere, risicoanalyses, heldere contracten, het monitoren van de SLA-afspraken en het continue afstemmen met de externe partners. Kritische uitbestedingen moeten voldoen aan de eisen zoals beschreven in het Eno-uitbestedingsbeleid. De uitbestedingspartners worden door ons periodiek hierop getoetst.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico betreft het risico dat de integriteit van Eno negatief wordt beïnvloed door niet integere of onethische gedragingen in relatie tot vigerende wet- en regelgeving en de door Eno zelf opgestelde (gedrags-) normen. Wij beheersen dit risico op verschillende manieren. Een belangrijke waarborg met betrekking tot dit risico betreft de integere Eno-bedrijfscultuur. In 2018 hebben we aan de hand van een e-learningprogramma verdere stappen gezet richting de gewenste bedrijfscultuur, waarbinnen veel aandacht uitgegaan is naar gedrag en houding van medewerkers. Daarnaast ondertekenen nieuwe medewerkers bij indiensttreding de Eno gedragscode en worden nieuwe en bestaande medewerkers (periodiek) gescreend op betrouwbaarheid. Ook is in 2018 de zogenaamde 'Eed of belofte financiële sector' afgenomen bij de betreffende medewerkers met (in)directe klantcontact.

Juridisch risico

Juridische risico's kunnen voornamelijk optreden wanneer wij niet voldoen aan wet- en regelgeving en/of wanneer contractuele bepalingen niet correct gedocumenteerd zijn. Nieuwe wet- en regelgeving worden bij continu geïnventariseerd en geanalyseerd door het Impactteam en Juridische Zaken. Vervolgens ziet Compliance & Risk toe op de naleving van de wet- en regelgeving. In 2018 is de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) volledig door ons geïmplementeerd. De AVG heeft per 25 mei 2018 de Wet Bescherming Persoonsgegevens vervangen.

Risicocultuur en bewustzijn

Wij zijn ervan overtuigd dat een effectief risicomangementsysteem het beste tot zijn recht komt als onze medewerkers voldoende risicobewust zijn. In 2018 hebben we gerichte stappen gezet om het risicobewustzijn van medewerkers te verhogen. Zo is het gebruik van een e-learning programma gecontinueerd om zodoende bij te dragen aan de bewustwording van de medewerkers. Tevens is er vervolg gegeven aan het organiseren van risicobewustzijn sessies ten behoeve van nieuwe medewerkers.

C.7 Overige informatie

De voorgaande paragrafen geven het risicoprofiel weer. Er is geen sprake van overige informatie die in dit hoofdstuk aanvullend uiteengezet hoeft te worden.

D Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden

Afbeelding 8 geeft de activa zijde van de balans weer. Hier is de BW2 balans terug te vinden, die opgesteld is bij de afsluiting van 2018. Daarnaast is ook de Solvency II balans weergegeven. In de laatste kolommen staat de mutatie tussen de BW2 balans en de Solvency II balans. In de verdere hoofdstukken worden toelichtingen bij de gegevens uit de balansen gegeven.

Balans - Activa

Activa	Balans		Reconciliatie van Solvency I naar Solvency II	
	Huidige accounting basis	Solvency II waarderingsprincipes	Waarde-stijging	Waarde-daling
Goodwill	0	0	0	0
Overlopende acquisitiekosten	0	0	0	0
Overige immateriële activa	3.804.156	0	0	-3.804.156
Latente belastingvordering	0	0	0	0
Pensioenoverschot	0	0	0	0
<i>Terreinen en gebouwen (voor eigen gebruik)</i>	0	0	0	0
Beleggingen (anders dan activa die tegenover unit-linked verzekeringen staan)	86.865.429	86.865.429	0	0
Terreinen en gebouwen (anders dan voor eigen gebruik)	1.556.000	1.556.000	0	0
Deelnemingen	850.000	850.000	0	0
Aandelen en andere deelnemingsbewijzen (anders dan deelnemingen)	0	0	0	0
Genoteerde aandelen en andere deelnemingsbewijzen (anders dan deelnemingen)	0	0	0	0
Niet-genoteerde aandelen en andere deelnemingsbewijzen (anders dan deelnemingen)	0	0	0	0
Obligaties	77.154.571	77.154.571	0	0
Staatsobligaties en obligaties andere publieke organen	49.025.456	49.025.456	0	0

Bedrijfsobligaties	28.129.115	28.129.115	0	0
Samengestelde beleggingsproducten (structured notes)	0	0	0	0
Beleggingen in gesecuritiseerde activa	0	0	0	0
Beleggingsfondsen	7.304.858	7.304.858	0	0
Derivaten en Afgeleide financiële instrumenten	0	0	0	0
Deposito's anders dan liquide middelen (lange termijn deposito's)	0	0	0	0
Overige beleggingen	0	0	0	0
Beleggingen voor unit-linked verzekeringen	0	0	0	0
Hypotheke en Leningen	0	0	0	0
Hypothecaire en andere leningen aan individuen	0	0	0	0
Hypothecaire en andere leningen (anders dan op polissen en aan individuen)	0	0	0	0
Leningen op polissen	0	0	0	0
Vorderingen uit herverzekering (aandeel in de technische voorziening)	0	0	0	0
Schade en Zorg vergelijkbaar met schade	0	0	0	0
Schade exclusief zorg	0	0	0	0
Zorg vergelijkbaar met schade	0	0	0	0
Leven en Zorg vergelijkbaar met leven	0	0	0	0
Zorg vergelijkbaar met leven	0	0	0	0
Leven, exclusief zorg en exclusief unit-linked verzekeringen	0	0	0	0
Unit-linked verzekeringen	0	0	0	0
Deposito's naar cedenten	0	0	0	0
Vorderingen uit directe verzekering (inclusief tussenpersonen)	22.798.202,46	22.798.202	0	0
Vorderingen op herverzekeraars	0	0	0	0
Vorderingen (handel, niet verzekering)	53.961.592	53.097.670	0	-863.922
Eigen aandelen	0	0	0	0
Verschuldigde bedragen u.h.v.opgevraagd maar nog niet betaald eigen vermogen of waarborgkapitaal	0	0	0	0
Liquide middelen en equivalenten	87.712.571	87.712.571	0	0
Overige activa, niet elders weergegeven	1.979.381	1.979.381	0	0
Totaal activa	257.121.331	252.453.254	0	-4.668.077

Afbeelding 8: laat de activa zijde van de balans zien. Hierbij zijn de verschillen tussen BW2 en Solvency II weergegeven.

Balans - Passiva

Passiva	Balans		Reconciliatie van Solvency I naar Solvency II	
	Huidige accounting basis	Solvency II waarderings-principes	Waarde-stijging	Waarde-daling
Technische voorzieningen schade en zorg vergelijkbaar met schade	140.232.461	121.397.150	121.397.150	-140.232.461
Technische voorzieningen schade (exclusief zorg)	0	0	0	0
Technische voorziening berekend als geheel		0	0	0
Beste schatting		0	0	0
Risicomarge		0	0	0
Technische voorzieningen zorg vergelijkbaar met schade	140.232.461	121.397.150	121.397.150	-140.232.461
Technische voorziening berekend als geheel	140.232.461	0	0	-140.232.461
Beste schatting		115.883.317	115.883.317	0
Risicomarge		5.513.833	5.513.833	0
Technische voorzieningen leven en zorg vergelijkbaar met leven	0	0	0	0
Technische voorzieningen zorg vergelijkbaar met leven	0	0	0	0
Technische voorziening berekend als geheel		0	0	0
Beste schatting		0	0	0
Risicomarge		0	0	0
Technische voorzieningen leven exclusief zorg en exclusief unit-linked verzekeringen	0	0	0	0
Technische voorziening berekend als geheel		0	0	0
Beste schatting		0	0	0
Risicomarge		0	0	0
Technische voorzieningen unit-linked verzekeringen	0	0	0	0
Technische voorziening berekend als geheel		0	0	0
Beste schatting		0	0	0
Risicomarge		0	0	0
Overige technische voorzieningen			0	0
Voorwaardelijke verplichtingen			0	0
Voorzieningen anders dan technische voorzieningen	1.046.929	3.367.580	2.320.651	0
Voorzieningen voor pensioenen			0	0

Depots van herverzekeraars			0	0
Voorzieningen voor uitgestelde belastingen		0	0	0
Afgeleide financiële instrumenten			0	0
Schulden aan kredietinstellingen			0	0
Financiële verplichtingen anders dan aan kredietinstellingen			0	0
Schulden uit directe verzekering (inclusief aan tussenpersonen)			0	0
Schulden uit herverzekering			0	0
Schulden (handel, niet verzekering)			0	0
Achtergestelde leningen	0	0	0	0
Achtergestelde leningen, niet opgenomen in kernvermogen			0	0
Achtergestelde leningen, opgenomen in kernvermogen			0	0
Overige verplichtingen, niet elders weergegeven	13.670.716	13.670.716	0	0
Totaal verplichtingen	154.950.106	138.435.446	123.717.801	-140.232.461
Kernvermogen: Activa minus passiva (voor aanpassingen)	102.171.225	114.017.807	0	11.846.582

Afbeelding 9: laat de activa zijde van de balans zien. Hierbij zijn de verschillen tussen BW2 en Solvency II weergegeven.

Waarderingsgrondslagen en aannames

De Solvency II-rapportage wordt opgesteld op basis van waarderingsgrondslagen en aannames die zijn opgesteld in overeenstemming met artikel 9 tot en met 16 van de Gedelegeerde Verordening en lagere Solvency II wet- en regelgeving.

Deze specifieke artikelen uit de Gedelegeerde Verordening behandelen de volgende onderwerpen:

- Art. 9: Waarderingsmethode - algemene beginselen
- Art. 10: Waarderingsmethode - waarderingshiërarchie
- Art. 11: Opname van voorwaardelijke verplichtingen
- Art. 12: Methoden voor de waardering van goodwill en immateriële vaste activa
- Art. 13: Methoden voor de waardering van verbonden ondernemingen
- Art. 14: Methoden voor de waardering van specifieke passiva
- Art. 15: Uitgestelde belastingen
- Art. 16: Uitsluiting van waarderingsmethoden

Deze zullen hieronder behandeld worden.

Art. 9: Waarderingsmethode - algemene beginselen

Eno waardeert haar activa en passiva in overeenstemming met de Solvency II wet- en regelgeving die is opgenomen in hoofdstuk - Inleiding. Deze waardering is primair gebaseerd op Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Voor zover aanpassingen noodzakelijk zijn in het kader van de van toepassing zijnde Solvency II-wet- en regelgeving zijn deze doorgevoerd. Hierbij valt te denken aan het niet opnemen van prudentie(voorzieningen) in de balans. Verder kan opgemerkt worden dat alle individuele activa en passiva afzonderlijk gewaardeerd worden.

Art. 10: Waarderingsmethode - waarderingshiërarchie

Eno neemt bij het waarderen van haar activa en passiva de onder Solvency II vereiste waarderingshiërarchie in acht. Activa en passiva worden gewaardeerd met behulp van op actieve markten genoteerde marktprijzen voor dezelfde activa of passiva. Ingeval het gebruik van op actieve markten genoteerde marktprijzen voor dezelfde activa of passiva niet mogelijk is, waardeert Eno activa en passiva met behulp van op actieve markten genoteerde marktprijzen voor soortgelijke activa of passiva, aangepast voor eventuele verschillen.

Ingeval niet aan de in art 10 lid 4 bedoelde criteria is voldaan, hanteert Eno alternatieve waarderingmethoden. Wanneer Eno alternatieve waarderingmethoden hanteert, wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van relevante marktgegevens. Indien deze niet beschikbaar zijn, wordt mogelijk vertrouwd op gegevens die specifiek zijn voor de onderneming.

Art. 11: Opname van voorwaardelijke verplichtingen

Eno neemt een passiefpost op voor voorwaardelijke verplichtingen die van materieel belang zijn. Een concreet voorbeeld hiervan betreft de jubileumvoorziening die is opgenomen in de Eno balans.

Art. 12: Methoden voor de waardering van goodwill en immateriële vaste activa

Goodwill wordt gewaardeerd op nul. Overigens is binnen Eno geen sprake van goodwill.

Andere immateriële activa dan goodwill wordt eveneens gewaardeerd op nul, tenzij de immateriële actiefpost afzonderlijk kan worden verkocht en Eno kan aantonen dat er een waarde voor dezelfde of soortgelijke activa voorhanden is. Binnen Eno kan een immaterieel vast actief geïdentificeerd worden. Dit betreft de kosten die gemaakt zijn voor het ontwikkelen van een nieuw IT-landschap. Aangezien dit actief niet afzonderlijk kan worden verkocht en geen marktwaarde voor eenzelfde of soortgelijke activa voorhanden is, wordt deze immateriële activa onder Solvency II gewaardeerd op nul.

Art. 13: Methoden voor de waardering van verbonden ondernemingen

Eno waardeert deelnemingen in verbonden ondernemingen volgens de vermogensmutatiemethode (art.13 lid 1b), aangezien geen op actieve markten genoteerde marktprijzen (art. 13 lid 1a) van haar verbonden ondernemingen beschikbaar zijn. Concreet betekent dit dat de verbonden ondernemingen worden gewaardeerd op basis van het aandeel in het eigen vermogen van de onderneming (art. 13 lid 3).

Art. 14: Methoden voor de waardering van specifieke passiva

Financiële verplichtingen worden opgenomen tegen de geamortiseerde kostprijs in overeenstemming met de Solvency II wet- en regelgeving. Er vindt geen latere aanpassing (verlaging) plaats om rekening te houden met een wijziging in de eigen kredietwaardigheid. Daarnaast wordt zoals hierboven reeds aangegeven een passiefpost opgenomen voor voorwaardelijke verplichtingen die van materieel belang zijn. De waarde van voorwaardelijke verplichtingen wordt hierbij bepaald op de verwachte

contante waarde van de toekomstige kasstromen die vereist zijn om de voorwaardelijke verplichtingen over de looptijd ervan af te wikkelen.

Art. 15: Uitgestelde belastingen

Eno is geen belasting verschuldigd over haar resultaat. Derhalve zijn waarderinggrondslagen en aannames inzake uitgestelde belastingen niet van toepassing op Eno.

Art. 16: Uitsluiting van waarderingmethoden

De waarderingmethoden die zijn uitgesloten binnen Solvency II worden door Eno in overeenstemming met de Gedelegeerde Verordening niet toegepast. Zo geldt het volgende:

- Er worden geen financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen kostprijs. Zo worden de beleggingen en de terreinen gewaardeerd tegen actuele waarde en de ondernemingen waarin wordt deelgenomen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde of lagere marktwaarde.
- Er worden geen waarderingmethoden toegepast waarbij gewaardeerd wordt tegen de laagste waarde van de boekwaarde en de reële waarde minus verkoopkosten.
- Vastgoed, vastgoedbeleggingen en materiële vaste activa worden niet gewaardeerd met behulp van kostenmodellen waarbij de activawaarde wordt vastgesteld op de kosten minus afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Het vastgoed wordt gewaardeerd op actuele waarde zoals hierboven ook is toegelicht. Wel geldt dat de waarde van de overige materiële vaste activa van Eno (andere vaste bedrijfsmiddelen), waar in beperkte mate sprake van is, wordt bepaald door de aanschafwaarde te verminderen met afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Middels deze methode komt Eno tot een benadering van de reële waarde van haar activa.

De bepalingen inzake financiële lease, voorraden, niet-monetaire subsidies en biologische activa zijn voor Eno niet relevant, aangezien deze posten niet van toepassing zijn binnen Eno.

Hieronder zullen de algemene waarderinggrondslagen worden behandeld conform BW2.

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het

waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De rapportage wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

Continuïteit

Deze rapportage is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de sfcf vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderinggrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen:

- Inschatting van de vordering op Zorginstituut Nederland;
- Technische voorzieningen;
- Levensduur activa (afschrijvingstermijnen).

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, rekening-courant Zorginstituut Nederland, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten omvatten in principe tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). De organisatie maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde.

Bijzondere waardeverminderingen

Vaste activa met een lange levensduur dienen te worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet volledig terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de geschatte contante waarde van de toekomstige nettokasstromen die het actief naar verwachting zal genereren.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

ACTIVA

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op historische kostprijs of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing van bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden lineair berekend als een percentage van de aanschafwaarde, gebaseerd op de verwachte economische levensduur. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Uitgaven voor ontwikkelingsprojecten worden geactiveerd als onderdeel van de vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat het project commercieel en technisch succesvol zal zijn (dat wil zeggen: als het waarschijnlijk is dat economische voordelen zullen worden behaald) en de kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. De afschrijving van de geactiveerde ontwikkelingskosten vangt aan zodra de commerciële productie is gestart en vindt plaats over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Beleggingen

Terreinen en gebouwen

De terreinen en gebouwen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde. De actuele waarde is bepaald op basis van een taxatie door een onafhankelijke taxateur. Waardemutaties worden direct ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht. De terreinen en gebouwen zijn geïnclassificeerd als vastgoed voor eigen gebruik. Een gedeelte van het parkeerterrein wordt verhuurd aan de overige groepsmaatschappijen van Eno.

Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen

De deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de netto-vermogenswaarde maar niet lager dan nihil. Deze netto-vermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Coöperatie Eno. Deelnemingen zonder invloed van betekenis worden gewaardeerd tegen kostprijs of tegen duurzame lagere actuele waarde.

Overige financiële beleggingen

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen de beurskoers ultimo boekjaar. Ongerealiseerde en gerealiseerde winsten en verliezen op beleggingen in aandelen worden rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Aandelen in vreemde valuta worden gewaardeerd tegen de actuele koers ultimo boekjaar.

Vastrentend

De beleggingen in vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen de beurskoers ultimo boekjaar. Ongerealiseerde en gerealiseerde winsten en verliezen op deze beleggingen worden rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Vorderingen

Vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs eventueel onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Onder Solvency II wordt eventuele prudentie die is opgenomen in de voorziening voor oninbaarheid niet opgenomen.

Vorderingen uit directe verzekeringen

De post Vorderingen uit directe verzekeringen bestaat uit kortlopende vorderingen op zowel verzekeringsadviseurs en collectiviteiten als verzekeren. De waardering van de voorziening dubieuze debiteuren vindt plaats op basis van enerzijds de beoordeling van de courantheid van de

openstaande posten en anderzijds een ouderdomsafhanke-lijk promillage van de openstaande vordering.

Tevens doet Eno mee aan de wanbetalersregeling van het Zorginstituut Nederland.

Vorderingen uit handel niet uit directe verzekering

Dit betreffen vorderingen op het Zorginstituut Nederland, groepsmaatschappijen, zorgverleners en overige vorderingen.

Zorginstituut Nederland

De post Zorginstituut Nederland betreffen de vorderingen die zijn te verrekenen met het Fonds Langdurige Zorg (FLZ) en het Zorgverzekeringsfonds.

De vordering op Zorginstituut Nederland is opgesteld op basis van het voor het betreffende boekjaar geldende risicovereveningsmodel, de hierbij voorgeschreven wettelijke percentages aan verevening en nacalculatie en inschattingen van het management ten aanzien van:

- de voorlopige budgetbrieven Zorgverzekeringswet over 2015, 2016, 2017 en 2018;
- de verhouding vast/variabel van de schade van ziekenhuizen;
- de te verwachten macrokosten per deelbudget.

De vordering op Zorginstituut Nederland is ingeschat op basis van de laatste inzichten en heeft een overwegend kortlopend karakter.

Na het bepalen van de zuivere rekening courantverhouding, zijn de elementen die betrekking hebben op de ex post correcties afgesplitst van de rekening courant en overgeheveld naar de technische voorziening schade. Het gaat hier om flankerend beleid, Hoge Kosten Compensatie, nacalculatie en bandbreedte effecten.

Te vorderen op PGB-houders AWBZ

De debiteuren worden opgenomen als de beschikking ultimo einde jaar boekjaar definitief zijn. Beschikkingen welke worden afgegeven na afloop van het boekjaar worden niet geactiveerd in het verslaggevingsjaar. Beschikkingen worden wel door het Zorgkantoor geïnd.

Indien er mogelijke fraude wordt ontdekt wordt er pas een definitieve beschikking opgelegd als de fraude definitief is vastgesteld.

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de onderneming.

Overige activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde, vermindert met lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur. Er

wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar betreffende paragraaf. De materiële vaste activa wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

- Kantoor inventaris: 7-25%
- Bedrijfswagens: 25%

Op deze wijze wordt de reële waarde van de activa benaderd en bepaald.

PASSIVA

Groepsvermogen

Algemeen

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigen vermogens-instrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering van het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting naar de winst.

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, dividenden, baten en lasten met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord als kosten of opbrengsten.

Wettelijke reserves

Dit betreft een gevormde wettelijke reserve voor de reserve Ziekenfondswet (ZFW) en Wlz.

De reserve ZFW is gevormd per 1 januari 2006 ten laste van de agio. Het betreft een wettelijke reserve welke op basis van de bepalingen in de Zorgverzekeringswet tot en met 31 december 2017 moet worden aangehouden. Met ingang van 1 januari 2018 is de beklemming op de wettelijke reserve Ziekenfondswet verlopen. In de Tweede Kamer is in 2017 een initiatiefwetsvoorstel inzake een winstuitkeringsverbod voor zorgverzekeraars goedgekeurd, waar de Eerste Kamer echter niet mee heeft ingestemd. De initiatiefnemers hebben gewerkt aan een novelle op het wetsvoorstel om alsnog met terugwerkende kracht de voormalige Reserve Ziekenfondswet onder het winstuitkeringsverbod te brengen. Deze novelle behelst daarnaast een uitkeringsverbod van de winst die na 1 januari 2006 met de basisverzekeringen is behaald. Uitkering van winst uit aanvullende zorgverzekeringen en uitkeringen aan andere zorgverzekeraars binnen dezelfde groep ter versterking van de solvabiliteit van die andere zorgverzeke-

raar blijven wel toegestaan. De novelle is nog niet goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Gezien de korte looptijd van de voorzieningen zijn ze niet verdisconteerd.

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt;
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgave die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voor het berekenen van de contante waarde wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetabel.

Voorziening te betalen schaden

De voorziening te betalen schaden bestaat uit de contante waarde van de nog te ontvangen declaraties en schade afwikkelingskosten. De nog te ontvangen declaraties betreffen vergoedingen van ZVW zorg van behandelingen van verzekerden, welke zijn gestart voor balansdatum. Voor zover omzetplafonds en aanneemsommen onderdeel uitmaken van de inkoopafspraken is de voorziening bepaald op de nog te verwachten netto schade inclusief het effect van de eventuele afrekening van inkoopafspraken. Voor zover omzetplafonds en aanneemsommen reeds zijn overschreden, wordt deze 'overfinanciering' onder de overige vorderingen verantwoord.

De schattingen zijn onder andere gebaseerd op een trendanalyse van reeds gedeclareerde en verwerkte schade lopend boekjaar en voorgaande jaren. De schattingen 2018 zijn waar nodig bijgesteld op basis van het inzicht dat verkregen is uit de reeds verwerkte declaraties tot en met 31 maart 2019.

De schade afwikkelingskosten betreffen de geschatte beheerskosten die benodigd zijn in verband met de afwikkeling van schaden die in voorgaande perioden zijn ontstaan maar per einde boekjaar/kwartaal nog niet zijn betaald.

Voor niet verdiende premies, lopende risico's en premietekorten

De voorziening voor niet verdiende premies en lopende risico's wordt bepaald op basis van het verwachte technische resultaat voor komend boekjaar. Deze is bepaald op basis van de premiecalculatie waarbij rekening gehouden is met een correctie voor vermijdbare kosten en niet verdienende premies. Daarbij worden geen beleggingsopbrengsten uit de portefeuille toegerekend.

De voorziening voor premietekorten wordt opgenomen, aangezien ultimo verslaggevingsjaar sprake is van verplichtingen van overeengekomen verzekeringscontracten voor het volgende jaar. Deze voorziening wordt bepaald op het laagste niveau (kasstroom genererende eenheid) waarop de resultaten voor het volgende jaar ingeschat kunnen worden. Dit betekent voor Eno dat de voorziening wordt bepaald per label per product (basisverzekering / aanvullende verzekering, pakket). Hierbij zijn de indirecte kosten exclusief vermijdbare kosten toegerekend naar de afzonderlijke labels en producten op basis van het aantal premiebetalende verzekerden. De vermijdbare kosten die niet worden meegenomen in de premietekortvoorziening zijn de verwachte marketing-, verkoop-, porti en projectkosten. Bij het bepalen van het verwachte resultaat zijn vooral inzake de verwachte zorgkosten en vereveningsbijdrage aannames gedaan. De zorgkosten zijn ingeschat aan de hand van de zorgkostenraming van het huidige boekjaar gecorrigeerd voor de verwachte zorgkosten voor het volgende jaar, zoals ingeschat door Zorginkoop. De vereveningsbijdrage is ingeschat aan de hand van de ex ante budgetbrief voor het volgende jaar die is ontvangen van Zorginstituut Nederland.

Overige voorzieningen

Personeelsvoorzieningen

De voorziening is gevormd voor afvloeiingen met betrekking tot individuele medewerkers waarvan, voor ultimo boekjaar 2018, bekend is dat Eno de arbeidsovereenkomst beëindigt. De gevormde voorziening is individueel bepaald op basis de overeengekomen beëindigingsovereenkomsten. De gevormde voorziening heeft overwegend een kortlopend karakter. Voor het langlopende deel wijkt de contante waarde niet materieel af van de nominale waarde.

VUT voorziening

Onder de overige voorzieningen is een VUT-voorziening opgenomen. Hierbij is rekening gehouden met de toekenning conform de huidige cao. Deze voorziening heeft een looptijd van tien jaar. Deze voorziening is bepaald op basis van te betalen salariskosten en pensioenkosten in verband met toegekende VUT-afspraken aan werknemers. Op deze voorziening wordt in mindering gebracht de VUT-uitkeringen

die door het bedrijfspensioenfonds zal worden uitgekeerd. Hierbij is rekening gehouden met de sterftkans en disconteringsvoet (0 procent).

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen (25 en 40 jaar werkzaam bij Eno). De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. Individueel wordt bekeken of en wanneer werknemers recht hebben op een jubileumuitkering. Voor het 25 jarig jubileum wordt 75 procent van de te verwachten uitkering meegenomen. Hiermee is rekening gehouden dat mensen voor het jubileum niet meer werkzaam zijn. Voor medewerkers die richting hun 40 jarig jubileum gaan is 100 procent van de uitkering meegenomen. Hierbij is rekening gehouden met de sterftkans en disconteringsvoet (0 procent).

Personeelsbeloningen en pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rente methode.

Verschillen Titel 9 BW2 vs. Solvency II

Tenslotte neemt Eno in haar kwalitatieve rapportage richting DNB een uiteenzetting op, waarin de verschillen tussen de balans die is opgenomen in de jaarrekening (gewaardeerd

volgens Titel 9 BW2) en de balans die is opgenomen in de rapportage richting de DNB (gewaardeerd volgens de Solvency II voorschriften). Hierin wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- Herrubriceringsverschillen
- Waarderingsverschillen

In de volgende hoofdstukken wordt indien nodig een nadere toelichting worden gegeven op de aard en omvang van de post en de wijze waarop de waardering is bepaald.

Balanspost (x € 1.000)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Immatriële vaste activa	3.804	-	-3.804	-
Beleggingen	86.865	-	-	86.865
Directe verzekeringen	22.798	-	-	22.798
Overige verzekeringen	53.962	-864	-	53.098
Liquide middelen	87.713	-	-	87.713
Overige Activa	1.979	-	-	1.979
Totaal Activa	257.121	-864	-3.804	252.453
Technische voorziening	140.232	-864	-17.971	121.397
Andere voorzieningen	1.047	-	2.321	3.368
Overige schulden	13.671	-	-	13.671
Totaal Passiva	154.950	-864	-15.651	138.435

Afbeelding 10: mutatie balans Titel BW2 naar Solvency II.

D.1 Activa

Waarderingsgrondslagen en aannames

Hieronder worden de waarderingsgrondslagen per post in de balans behandeld.

Immateriële vaste activa

In de jaarrekening van Coöperatie Eno U.A. is in de balans een immaterieel vast actief opgenomen, zijnde de kosten die gemaakt zijn voor het ontwikkelen van een nieuw IT-landschap.

Aangezien dit actief niet afzonderlijk kan worden verkocht en geen marktwaarde voor eenzelfde of soortgelijke activa voorhanden is, wordt in de Solvency II-balans deze immateriële activa gewaardeerd op nul in overeenstemming met artikel 12 van de Gedelegeerde Verordening.

Immateriële vaste activa Balanspost (x € 1.000)

	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Immatriële vaste activa	3.804	-	-3.804	-

Afbeelding 11: mutatie immateriële vaste activa Titel BW2 naar Solvency II.

Vastgoed

De post terreinen en gebouwen betreft de grond aan de Munsterstraat 6. De huidige waarde van de grond van de huidige locatie is bepaald op 1,556 miljoen euro. Dit is gebaseerd op basis van een taxatie ultimo 2017 door een onafhankelijke taxateur.

Deelnemingen

Eno Zorgverzekeraar N.V. (en dus Coöperatie Eno U.A.) heeft een belang in Vecozo B.V., waarin sprake is van een direct dan wel indirect aandelenbelang van 12,5%. Aangezien er geen sprake is van een meerderheid van de stemrechten of de aandelen en er geen sprake is van overheersende invloed of zeggenschap van of centrale leiding door Eno betreft dit geen dochterondernemingen. Ook is geen sprake van een verbonden onderneming in de zin van artikel 22 lid 7 van Richtlijn 2013/34/EU, aangezien deze deelnemingen niet direct dan wel indirect onder centrale leiding staan van Eno op basis van een met die onderneming gesloten overeenkomst of op basis van de oprichtingsaktes of de statuten van de deelnemingen (lid

7a). Ook bestaan de bestuurs-, de leidinggevende of de toezichthoudende organen van deze deelnemingen niet in meerderheid uit dezelfde personen (lid 7b). Derhalve worden deze deelnemingen op basis van artikel 7 niet meegeconsolideerd.

Aandelen

Dit betreft de door Eno aangehouden beleggingen in aandelen. Voor de grondslagen van waardering wordt verwezen naar hetgeen eerder in dit hoofdstuk is beschreven.

Staatsobligaties

Dit betreft de door Eno aangehouden beleggingen in staatsobligaties. Voor de grondslagen van waardering wordt verwezen naar hetgeen eerder in dit hoofdstuk is beschreven.

Bedrijfsobligaties

Dit betreft de door Eno aangehouden beleggingen in bedrijfsobligaties. Voor de grondslagen van waardering wordt verwezen naar hetgeen eerder in dit hoofdstuk is beschreven.

Beleggingen

Balanspost (x € 1.000)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Vastgoed	1.556	-	-	1.556
Deelnemingen	850	-	-	850
Aandelen	7.305	-	-	7.305
Staatsobligaties	49.025	-	-	49.025
Bedrijfsobligaties	28.129	-	-	28.129
Totaal beleggingen	86.865	-	-	86.865

Afbeelding 12: mutatie beleggingen Titel BW2 naar Solvency II.

Directe verzekeringen

Deze post omvat de premievorderingen op verzekeringsnemers en vorderingen inzake eigen bijdragen van verzekeringsnemers.

Overige vorderingen

Deze post omvat met name de vorderingen op Zorginstituut Nederland en vorderingen uit hoofde van verstrekte

voorschotten aan en overfinanciering van zorgaanbieders.

Herrubricering ex-post vorderingen op Zorginstituut Nederland

In de jaarrekening worden de vorderingen op Zorginstituut Nederland volledig aan de activazijde van de balans opgenomen. In de Solvency II-rapportages wordt het deel van deze vorderingen dat toeziet op ex-post verevening

direct opgenomen in de 'best estimate' van de schadevoorziening in overeenstemming met Q&A 01786 zoals opgenomen op de website van DNB.

Het bedrag dat onder Solvency II wordt opgenomen in de 'best estimate' van de schadevoorziening wordt als volgt bepaald.

Voor verzekeringsjaren, waarvoor nog geen eerste voorlopige vaststelling van de vereveningsbijdrage is ontvangen van Zorginstituut Nederland (wordt ontvangen in september van jaar t+1) worden alleen de vorderingen vanwege ex-post compensaties opgenomen in de schadevoorziening. Dit betreft de vorderingen en schulden vanwege flankerend beleid, nacalculatie en de bandbreedte-regeling. Vorderingen uit hoofde van het ex-ante risicovereveningssysteem worden niet opgenomen in de schadevoorziening, maar worden als vordering opgenomen aan de activazijde van de balans. Dit betreft vorderingen die gebaseerd zijn op een raming van de schadelast op basis van de omvang en samenstelling van de verzekeringsportefeuille. Hierin kunnen gedurende het verzekeringsjaar aanpassingen plaatsvinden, bijvoorbeeld naar aanleiding van het ontvangen van de lenteherberekening en de eerste tussentijdse verzekerdenbepaling door Zorginstituut Nederland. Per 31 december 2017 is voor het verzeke-

ringsjaar 2017 nog geen eerste voorlopige vaststelling ontvangen en wordt vorenstaande verwerkingswijze toegepast.

Voor verzekeringsjaren waarvoor al wel een eerste voorlopige vaststelling van Zorginstituut Nederland is ontvangen, wordt de volledige vordering of schuld op Zorginstituut Nederland opgenomen in de schadevoorziening.

Vorderingen op zorgaanbieders

Er is sprake van vorderingen op zorgaanbieders vanwege het verstrekken van (semi-permanente) voorschotten en vorderingen uit hoofde van de afrekening van inkoopafspraken vanwege reeds gerealiseerde overschrijdingen van de plafondafspraken en aanneemsommen. Deze vorderingen worden in overeenstemming met de brief van De Nederlandsche Bank van 17 maart 2017 als vordering opgenomen aan de activazijde van de balans en niet in mindering gebracht op de schadevoorziening. Er wordt geen vordering en voorziening opgenomen vanwege mogelijke toekomstige overschrijdingen van plafondafspraken en aanneemsommen, aangezien ultimo verslagperiode (nog) geen sprake is van een vordering en verplichting.

Vorderingen Balanspost (x € 1.000)

	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Directe verzekeringen	22.798	-	-	22.798
Overige vorderingen	53.962	-864	-	53.098

Afbeelding 13: mutatie vorderingen Titel BW2 naar Solvency II.

Liquide middelen

Dit betreft de tegoeden bij banken. Deze staan ter vrije beschikking aan de onderneming.

Overige activa

Deze post omvat de waarde van de overige materiële vaste activa, zijnde kantoorinventaris en bedrijfswagens.

Overige activa Balanspost (x € 1.000)

	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Liquide middelen	87.713	-	-	87.713
Overige activa	1.979	-	-	1.979

Afbeelding 14: mutatie overige activa Titel BW2 naar Solvency II.

D.2 Technische voorzieningen

Algemeen

Eno waardeert haar technische voorzieningen in overeenstemming met artikel 17 tot en met 60 van de Gedelegeerde Verordening.

Hierbij geldt dat binnen Eno slechts sprake is van 1 homogene risicogroep.

Eno heeft drie labels in de markt gezet voor verschillende doelgroepen.

- Salland richt zich op verzekerden woonachtig in de regio Deventer en omgeving.
- HollandZorg richt zich voornamelijk op buitenlandse flexwerkers.
- ZorgDirect richt zich voornamelijk op verzekerden woonachtig in de rest van Nederland.

De bovenstaande labels hebben verzekerden met verschillende kenmerken en schade statistieken, echter omdat het risicovereveningsmodel rekening houdt met deze kenmerken en alle labels gezamenlijk gepoold worden in uzovnummer 7032 (één risicodragers) ontstaat één homogene groep. De schade wordt op totaalniveau geschat op basis van schadeontwikkelingen uit het verleden, rekening

houdend met de populatieontwikkeling qua aantal verzekerden en de schade kenmerken van deze verzekerden op totaal niveau, mede gezien het feit dat inkoopafspraken op totaalniveau gemaakt worden.

Aangezien binnen Eno slechts sprake is van 1 homogene risicogroep is een nadere uitsplitsing van de technische voorzieningen naar homogene risicogroep niet van toepassing.

Onder de technische voorzieningen worden in overeenstemming met artikel 17 van de Gedelegeerde Verordening verplichtingen die binnen de contractgrens vallen opgenomen vanaf de datum dat de verzekeringsdekking aanvang neemt. De contractgrens zoals gedefinieerd in artikel 18 Gedelegeerde Verordening betreft bij Eno steeds de periode van 1 jaar, gelijklopend met het kalenderjaar, of korter indien verzekerden gedurende het jaar worden in- of uitgeschreven. Eno past bij het bepalen van de technische voorzieningen geen risicovrije rentetermijnstructuur en overgangsaftrek toe.

Toelichting op de materiële verschillen

In de jaarrekening van Eno is een technische voorziening opgenomen. Deze wordt in de Solvency II-balans afwijkend gewaardeerd. Onder Solvency II vinden de volgende correcties plaats:

Technische voorziening Balanspost (x € 1.000)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Technische voorziening	140.232	-864	-139.369	-
Best estimate	-	-	115.883	115.883
Risk Margin	-	-	5.514	5.514
Totaal Technische voorziening	140.232	-864	-17.971	121.397

Afbeelding 15: mutatie technische voorziening (verdicht) Titel BW2 naar Solvency II.

De technische voorziening in de jaarrekening is vastgesteld op € 140.232k. Deze wordt in de Solvency II-balans afwijkend gewaardeerd, namelijk op € 121.397k. Onder Solvency II hebben de volgende correcties plaatsgevonden.

Technische voorziening Balanspost (x € 1.000)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Technische voorziening	140.232	-	-	140.232
Premietekortvoorziening	-	-	-11.400	-11.400
Prudentie	-	-	-6.400	-6.400
Ex-post correctie	-	-864	-	-864
Constante waarde	-	-	441	441
Recognition	-	-	-6.126	-6.126
Risk Margin	-	-	5.514	5.514
Best estimate Techn. voorz.	140.232	-864	-17.971	121.397

Afbeelding 16: mutatie technische voorziening Titel BW2 naar Solvency II.

Prudentie

Verlaging van de technische voorziening met de expliciete prudentie die was opgenomen in de technische voorzieningen in de jaarrekening. Dit deel van de technische voorziening bestaat enkel uit een 'best estimate' in overeenstemming met artikel 77 lid 2 van Richtlijn 2009/138/EG. Hiervoor in de plaats wordt er een 'risk margin' berekend over de totale technische voorziening (zie toelichting hieronder bij de laatste bullet).

Premietekortvoorziening

De voorziening voor lopende risico's (artikel 2:444a lid 1, onder b BW) betreft schaden en kosten uit lopende overeenkomsten van verzekering, die na afloop van het boekjaar kunnen ontstaan en die niet gedekt kunnen worden door de voorziening voor niet-verdiende premies tezamen met de in het volgende boekjaar of de volgende boekjaren nog te ontvangen premies. Deze schaden en kosten dienen slechts in aanmerking te worden genomen indien zij onvermijdbaar zijn als gevolg van het feit dat de verzekeringsmaatschappij zich contractueel heeft verplicht tot een premieniveau dat te laag is voor het te lopen risico en sprake is van een beperking in de mogelijkheid premies voor toekomstige periodes te herzien tot een toereikend niveau. De actuariële voorziening ziektekosten, de vergrijzingsvoorziening en een voorziening voor verlieslatende contracten maken in voorkomend geval deel uit van deze rubriek.

De in de richtlijn solvabiliteit II (artikel 36) gedefinieerde premievoorziening heeft betrekking op toekomstige schadegebeurtenissen die worden gedekt door verzekerings- en herverzekeringsverplichtingen die binnen de in artikel 18 (van de richtlijn solvabiliteit II) bedoelde contractgrens vallen. De kasstroomprognoses voor de berekening van de premievoorziening omvatten de met deze gebeurtenissen samenhangende uitkeringen, kosten en premies.

Ex-post correctie

Verlaging van de technische voorziening met het ex-post deel van de vorderingen op Zorginstituut Nederland. In onderstaand overzicht is het totale bedrag van de correctie gespecificeerd naar verzekeringsjaar.

Voor een nadere toelichting op de wijze waarop deze correctie is bepaald wordt verwezen naar het onderdeel 'Herrubricering ex-post vorderingen op Zorginstituut Nederland' dat is opgenomen in paragraaf 'Activa'.

Contante waarde

Verlaging van de technische voorziening vanwege het waarden tegen contante waarde in de Solvency II-balans in plaats van de waardering tegen de nominale waarde die is opgenomen in de jaarrekening. Dit is in overeenstemming met artikel 77 lid 2 van Richtlijn 2009/138/EG.

De contante waarde wordt bepaald aan de hand van de afloop van de technische voorziening. Voor Coöperatie Eno komt deze overeen met een afloop van 3 jaar. De rentecurve is overeenkomstig met de EIOPA rente curve. Hierbij is gebruik gemaakt van de risicovrije rentecurve zoals EIOPA deze publiceert en bepaald in artikel 43 van de Gedelegeerde Verordening Solvency II (2015/35).

Recognition

In de jaarrekening wordt bij het bepalen van de hoogte van de technische voorzieningen geen rekening gehouden met toekomstige winsten. Bij het bepalen van de waarde van de technische voorzieningen onder Solvency II wordt hiermee wel rekening gehouden ('recognition') in overeenstemming met lid 2 van artikel 70 van de Gedelegeerde Verordening.

De recognition is vastgesteld op basis van de herijkte begroting. Hierbij is een beste inschatting gemaakt van het verwachte resultaat t+1. Ook zijn de verzekerenstanden zoals bekend per 1 februari opgenomen. In de recognition is het technisch resultaat contant gemaakt. In het technische resultaat zijn de totale bedrijfskosten opgenomen. Er is hierbij geen onderscheid gemaakt tussen bedrijfskosten voor jaar t+1 en t+2. Dit omdat Eno van mening is dat er tegenover de bedrijfskosten van t+2 andere afwikkelkosten staan, die per saldo elkaar opheffen.

Risk Margin

In de jaarrekening wordt bij het bepalen van de hoogte van de technische voorzieningen geen rekening gehouden met een risicomarge. Bij het bepalen van de waarde van de risicomarge onder Solvency II wordt hiermee wel rekening gehouden in overeenstemming met artikelen 37, 38, 39 en 58 van de Gedelegeerde Verordening.

Eno kiest er voor om geen gebruik te maken van een simplificatiemethode, maar om de toekomstige SCR's volledig te berekenen. Deze methode is het meest accuraat en voorkomt eventuele onzuiverheid volgend uit de aannames van de simplificatiemethodes.

Voor de volledige berekening van de toekomstige SCR's worden de gebonden contracten betrokken bij de berekening. Per jaareinde geldt dat derhalve met de contracten tot T+1 rekening wordt gehouden. Hierbij geldt dat voor de nog te ontvangen premies deze binnen één jaar worden verdient, omdat louter gebruik wordt gemaakt van jaarcontracten. Derhalve geldt dat het premierisico vanaf T=1 gelijk is aan nihil. Voor het catastroferisico geldt eveneens dat deze vanaf T+1 gelijk is 0, omdat er na T+1 geen dekking meer wordt verleend in een situatie van run-off. Voor het marktrisico geldt dat deze hedgebaar is en niet gekoppeld is aan de verplichting (via bijvoorbeeld unit-linked).

Derhalve kan het marktrisico buiten de berekening van de risicomarge worden gelaten.

Hiermee geldt dat voor Eno in het geval van run-off vanaf T+1 louter nog voorzieningen risico en operationeel risico resteert. Voor het voorzieningenrisico geldt dat deze vanaf T+1 uitloopt conform de best estimate schadevoorziening. Voor het operationeel risico geldt dat deze uitloopt conform de best estimate schadevoorziening en de bandbreedte van de SCR.

De risicomarge, als functie van de SCR projectie, wordt bepaald met de volgende formule:

$$RM = CoC * \sum_{t=20} \frac{SCR(t)}{1+r(t+1)^{t+1}}$$

Conform de voorschriften wordt bij de risicomarge geen gebruik gemaakt van opslagen of LTG-maatregelen met betrekking tot de rentetermijnstructuur (Volatility adjustment en Matching adjustment).

Recapitulatie van onzekerheden

Met betrekking tot de jaarrekening 2018 kunnen we de onzekerheden als volgt samenvatten, waarbij de voor de jaarrekening 2018 van Eno verwachte mate van onzekerheid is toegelicht:

1. De bepaling van de netto schadelast, inclusief het effect van opbrengstverrekening, ziekenhuizen over 2016, 2017 en 2018 (grote onzekerheid);
2. De verhouding vast/variabel van de schadelast ziekenhuizen over 2017 en 2018 (kleine onzekerheid);
3. De impact van de zelfonderzoeken op de schadelast ziekenhuizen over 2016, 2017 en 2018 (kleine onzekerheid);
4. De bepaling van de netto schadelast, inclusief het effect van opbrengstverrekening, GGZ over 2016, 2017 en 2018 (grote onzekerheid);
5. De impact van de zelfonderzoeken op de schadelast GGZ over 2016, 2017 en 2018 (kleine onzekerheid);
6. De impact van de aanpassing van de NZa-tarieven GGZ, inclusief het cumulatieve effect inzake oude jaren (kleine onzekerheid);
7. De rechtmatigheid van de schadelast wijkverpleging (kleine onzekerheid).
8. De bepaling van het budget 2016, 2017, en 2018 op basis van ex-ante parameters (grote onzekerheid);
9. De bepaling van de budgetcorrectie 2016, 2017 en 2018 van flankerend beleid en bandbreedteregeling (kleine onzekerheid);
10. De bepaling van het resultaatseffect 2017 en 2018 van de wettelijk eigen risico regeling (kleine onzekerheid);
11. De hoogte van het verwachte resultaat 2019 en

daarmee de voorziening voor niet verdiende premies en lopende risico's (premietekortvoorziening), onder andere vanwege bovenstaande onzekerheden die in meer of mindere mate ook van toepassing zijn op 2019 en de verwachte toename van niet-gecontracteerde zorg (middelgrote onzekerheid);

12. De rechtmatigheid van de PGB schadelasten 2018 binnen de Wet langdurige zorg (Wlz) (kleine onzekerheid);

De hierboven vermelde onzekerheden binnen de zorgverzekeringsbranche kunnen positieve dan wel negatieve

effecten hebben op ons resultaat en eigen vermogen. Bij het bepalen van het resultaat en het vaststellen van het vermogen zijn we uitgegaan van prudente veronderstellingen en hebben we een risicomarge aangehouden om negatieve effecten op te kunnen vangen.

D.3 Overige schulden

Waarderingsgrondslagen en aannames

Hieronder worden de waarderingsgrondslagen per post in de balans behandeld.

Andere voorziening Balanspost (x € 1.000)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Andere voorziening	1.047	-	2.321	3.368

Afbeelding 17: mutatie Overige voorziening Titel BW2 naar Solvency II.

Deze post omvat een VUT-voorziening, een jubileumvoorziening en overige niet-technische (personeels)voorzieningen. Daarnaast is de investeringsverplichting die Eno is aangegaan in het kader van het nieuwe backoffice systeem hierin opgenomen.

De contante waarde wordt bepaald aan de hand van de afloop van de voorziening. De rentecurve is overeenkomstig met de EIOPA rente curve. Hierbij is gebruik gemaakt van de risicovrije rentecurve zoals EIOPA deze publiceert en bepaald in artikel 43 van de Gedelegeerde Verordening Solvency II (2015/35).

Daarnaast is onder herwaardering de investering in het nieuwe backoffice systeem is Eno voor € 2.314.000 een investeringsverplichting aangegaan. Deze investering kan onder Solvency II niet geactiveerd worden, vandaar dat dit ten laste komt van het eigen vermogen.

Deze post betreft alle kortlopende schulden van de onderneming.

Overige schulden Balanspost (x € 1.000)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Overige schulden	13.671	-	-	13.671

Afbeelding 18: mutatie Overige voorziening Titel BW2 naar Solvency II.

D.4 Alternatieve waarderingsmethoden

Er zijn geen alternatieve waarderingsmethoden binnen Coöperatie Eno U.A. toegepast.

D.5 Overige informatie

Aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen en reservevorming

Eno is primair een zorgverzekeraar en richt zich voornamelijk op eigen zorg gerelateerde producten als zorgverzekeringen. Het verzekeringsrisico voor Coöperatie Eno wordt beperkt doordat de inkomsten uit het landelijke budget op basis van risicoverevening, verevening, nacalculatie-effecten en effect bandbreedteregeling toegekend worden aan de zorgverzekeraars. Het resterende risico wordt beperkt door maatregelen op het gebied van schadelastbeheersing en aanpassing van de premie.

Voor het basispakket van de zorgverzekering geldt een wettelijke acceptatieplicht. Voor de aanvullende verzekeringen hanteert Eno geen specifieke acceptatiecriteria. Vergoedingen op aanvullende verzekeringen zijn echter beperkt tot een maximum.

Jaarlijks vindt er een herberekening plaats van budget zorgverzekeringwet die in de jaarrekening gehanteerd wordt. Het budget wordt opgebouwd uit een aantal deelbudgetten die genormeerd worden op basis van verzekerden kenmerken. De onzekerheden in de hoogte van het budget wordt ondervangen door een expliciete prudentiemarge te hanteren. De onzekerheden in de schade wordt ondervangen door een expliciete prudentiemarge te hanteren op het budgetresultaat.

Afgestemd beheer van activa en passiva (asset-liability management- ALM)

Eno voert indien gewenst een ALM studie uit teneinde inzicht te verkrijgen in de onderlinge afhankelijkheden in de ontwikkeling van rechten en verplichtingen. Op basis van de uitkomsten van de ALM studie wordt het beleggingsbeleid opnieuw ingevuld.

Beheer van beleggingsrisico

Eno heeft een beleggingsstatuut waarbinnen het Bestuur het mandaat heeft om te handelen. De beleggingscommissie adviseert het Bestuur over het beleggingsbeleid. Het bestuur blijft verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid en de uitvoering daarvan. Het beleggingsbeleid is uiteengezet in het Reglement Vermogensbeheer, evenals de risicomanagementcyclus die van toepassing is op het onderdeel vermogensbeheer.

Prudent Person principe

Eno voert een behoudend beleggingsbeleid in overeenstemming met het „prudent person“-beginsel zoals opgenomen in artikel 132 van Richtlijn 2009/138/EG, waarbij risico's naar behoren worden beheerd. Eén van de beleggingscriteria betreft duurzaamheid. Risicovolle c.q. speculatieve beleggingen worden vermeden.

Beheer van liquiditeits- en concentratierisico

De liquiditeit van Eno dient te allen tijde zodanig te zijn dat aan de kortlopende verplichtingen voldaan kan worden.

Onder liquiditeit wordt in dit verband verstaan tegoeden in rekening-courant, deposito's met een maximale looptijd van een maand, deposito's die vrijvallen binnen een maand en de overeengekomen kredietlimiet(en) bij financiële dienstverleners.

Ter beperking van het concentratierisico stelt het Bestuur van Eno maxima vast voor het totaal aan uitzettingen bij één bank of instelling. Deze grenzen zijn opgenomen in het Reglement Vermogensbeheer.

Beheer van het operationele risico

Onder dit risico verstaat Eno het risico op het ontstaan van een verlies als gevolg van niet afdoende of falende interne processen en/of systemen, menselijk gedrag of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationeel risico management maakt onderdeel uit van Eno's risicomanagement beleid. Operationele risico's worden door de afdelingen geïdentificeerd en beheerst. Eno heeft een interne procedure waarbij operationele verliezen worden gemeld en geregistreerd.

Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorisemeschade N.V. (NHT)

De NHT dekt alle aanspraken op Nederlandse polissen als gevolg van terroristische aanslagen tot een maximumbedrag van € 1 miljard. Claims als gevolg van terroristische aanslagen boven dit maximum worden uitgesloten in de polisvoorwaarden. De jaarlijks te betalen premie aan de NHT is gebaseerd op het marktaandeel. De verliezen van de NHT worden eveneens verdeeld over de aangesloten verzekeraars op basis van hun respectievelijk marktaandeel.

E Kapitaalbeheer

E.1 Eigen vermogen

E.1.1 Doelstellingen, gedragslijnen en processen

Coöperatie Eno U.A. heeft tot doelstelling om de belangen van haar leden te behartigen op het gebied van Zorgverzekeringen. Coöperatie Eno U.A. is een coöperatie zonder winstoogmerk. Het vermogen dat niet nodig is voor de dekking van de solvabiliteit, zal teruggegeven worden aan onze klanten middels een verlaging van de premie. Het eigen vermogen zal toereikend moeten zijn om financieel gezond te blijven. Binnen Eno wordt gebruik gemaakt van een kapitaalbeleid. In het kapitaalbeleid is een intern normsolvabiliteit van minimaal 132,5% de vereiste. De normsolvabiliteit is als resultaat vastgesteld vanuit verschillende processen. Ten behoeve van de invoering ORSA in het kader van Solvency II hebben de verschillende stress scenario's het inzicht bevestigd omtrent beïnvloedbare parameters voor wat betreft risicomanagement en risico-impact in zijn algemeen.

De uitkomsten zijn gecombineerd met de uitkomsten vanuit de sessies, welke tezamen zijn gehouden met het bestuur en de raad van commissarissen, om de risk appetite vast te stellen. De vastgestelde risk appetite laat de verschillende risicolimieten per risico zien. Deze zijn vervolgens meegenomen in het vaststellen van het strategisch beleid.

Indien de minimale solvabiliteitseis van 132,5% negatief wordt doorbroken, verwacht Eno binnen een termijn van maximaal 1 jaar het beleid dusdanig te kunnen wijzigen dat dit beleid een positieve bijdrage zal hebben aan de solvabiliteit, waardoor er geen dreiging is de interventiegrenzen van DNB te overschrijden.

E.1.2 Samenstelling en kwaliteit

Het eigen wordt bepaald door alle schulden van de activa af te trekken. Het eigen vermogen wordt onder BW2 binnen Eno opgebouwd uit diverse onderdelen, namelijk Gestort en opgevraagd kapitaal, Agio kapitaal, Wettelijke reserve, Overige reserve en Onverdeeld resultaat.

De tiering limieten zoals weergegeven in artikel 82 van de Gedelegeerde Verordening worden door Eno uitgevoerd. Ten minste de helft van het solvabiliteitskapitaal is toegevoerd aan Tier 1.

De samenstelling van het eigen vermogen over 2018 is onder BW2 als volgt:

Bedragen (x € 1.000)	2018	2017	Absoluut verschil	Procentueel verschil
Beschikbaar eigen vermogen Solvency II	113.457	93.609	19.848	21,2%
Waarborg kapitaal	681	681	-	0%
Wettelijke reserve	0	18.092	-2.490	-13,8%
Overige reserve	76.260	59.792	866	1,4%
Onverdeelde winst	25.231	-1.624	26.855	-1653,6%
Totaal eigen vermogen BW2	102.171	76.941	25.230	32,8%
Reconciliatiereserve	11.847	17.111	-5.264	-30,8%
Beklemd vermogen	-561	-734	173	-23,6%
Totaal eigen vermogen Solvency II	113.457	93.609	19.848	21,2%

Tabel 19: Het eigen vermogen volgens Titel 9 BW2 en Solvency II

De samenstelling van het eigen vermogen over 2018 onder Solvency II is als volgt:

Eigen vermogen BW2	102.171
Immateriële vaste activa	-3.804
Ex-post correcties	-864
Voorziening BW2	140.232
BE Voorziening SII	-122.009
Recognition (verwachte toekomstige winst)	6.126
Risk Margin	-5.514
BE Overige voorziening SII	-2.321
Beklemd vermogen	-561
Eigen vermogen Solvency II	113.457

Tabel 20: mutatie eigen vermogen Titel 9 BW2 naar Solvency II (bedragen x€ 1.000)

Bovenstaande tabellen laten het vermogen zien wat is opgenomen bij BW2 en Solvency II bepaling. In tabel 19 is het eigen vermogen wat opgenomen is onder BW2 terug te vinden. Het resultaat over 2018 voor Coöperatie Eno U.A. is vastgesteld op € 25.231K positief.

In tabel 20 is de samenvatting van hoofdstuk D terug te vinden. Hier zijn de mutaties tussen BW2 en Solvency II terug te vinden. Ook is het eigen vermogen voor de bepaling van de solvabiliteit terug te vinden. Het eigen vermogen onder Solvency II voor Coöperatie Eno komt overeen met € 113.457k.

Onderstaande tabel geeft een overzicht weer van het eigen vermogen op Coöperatie niveau, verdeeld naar de verschillende entiteiten.

	Solvency II	BW2
Eigen vermogen Coöperatie Eno UA	113.457	102.171
Eigen vermogen Eno Zorgverzekeraar NV	95.754	86.837
Eigen vermogen Eno Aanvullende verzekeringen NV	18.947	16.016
Eigen vermogen Zorgkantoor	578	578
Eigen vermogen Eno Holding excl. deelnemingen	-1.353	-1.353
Beklemd vermogen Zorgkantoor	-561	-561
Vermogen overige entiteiten	92	92

Tabel 21: Overzicht eigen vermogen Coöperatie Eno U.A.

Eno Zorgverzekeraar NV en Eno Aanvullende Verzekeringen worden onder Solvency II anders gewaardeerd dan onder BW2 Titel 9. De overige entiteiten laten hetzelfde vermogen zien onder beide verslaggevingsregels.

E.2 Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste

Zoals eerder vermeld is de Solvency Capital Requirement berekend op basis van de standaard formule. De belangrijkste SCR componenten voor Coöperatie Eno U.A. zijn het Zorgrisico, het Markt risico, het Tegenpartijkrediet risico en het Operationeel risico. Er wordt hierbij geen gebruik gemaakt van vereenvoudigde berekeningen. De groepssolvabiliteit wordt bepaald aan de hand van (consolidatie) methode 1.

SCR

Ten opzichte van de bepaling van de solvabiliteit ultimo 2017 is de SCR ultimo 2018 gestegen met € 8,6 miljoen. Deze mutatie wordt voor een groot deel veroorzaakt door

de stijging van het SCR Zorgrisico. Doordat Eno in 2018 meer verzekerden had dan in 2017, is het premierisico gestegen. Deze stijging qua verzekerdenaantallen heeft zich ook doorgezet in 2019, wat resulteert in een hoger premierisico ultimo 2018. Daarnaast is de technische voorziening ultimo 2018 hoger vastgesteld dan ultimo 2017, dit resulteert in een hoger reserverisico. Doordat het premie- en het reserverisico hoger zijn vastgesteld dan 2017, is er een hogere SCR Zorgrisico vastgesteld.

Het SCR Marktrisico laat eveneens een verhoging zien ten opzichte van 2017. De beleggingsportefeuille is in 2018 gestegen, wat resulteert in een hogere solvabiliteitseis. Het SCR Tegenpartijkredietrisico laat ook een verhoging zien ten opzichte van ultimo 2017 (+ € 1,4 miljoen). Zowel de liquide middelen als de vorderingen zijn hoger vastgesteld ultimo 2018.

Doordat het eigen verhogen (+ € 19,8 miljoen) harder is gestegen dan de SCR (+ € 8,6 miljoen), is de solvabiliteit gestegen ultimo 2018 naar 177,4% ten opzichte van 169,2% ultimo 2017.

Bedragen (x € 1.000)	2018	2017	Absoluut verschil	Procentueel verschil
Verzekeringstechnisch risico	48.573	42.136	6.437	15,3%
Marktrisico	4.453	3.530	923	26,1%
Tegenpartijkredietrisico	9.731	8.349	1.382	16,6%
Diversificatie	-9.465	-7.943	-1.522	19,2%
Basissolvabiliteit	53.292	46.072	7.220	15,7%
Operationeel risico	10.680	9.266	1.414	15,3%
Vereiste solvabiliteit	63.972	55.338	8.634	15,6%
Beschikbaar vermogen	113.457	93.609	19.848	21,2%
Solvabiliteitsratio	177,4%	169,2%	8,2%	4,8%
Minimum vereiste solvabiliteit	23.350	20.559	2.791	13,6%
MCR quotient	485,9%	455,3%	30,6%	6,7%

Afbeelding 22: Vergelijking 2018 - 2017.

E.3 Gebruik van de ondermodulaire aandelenrisico op basis van looptijd bij de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste

Eno berekent haar aandelenrisico niet op basis van de looptijd. Eno maakt daarom geen gebruik van de ondermodulaire aandelenrisico zoals gesteld in artikel 340 van richtlijn 2009/58/EG.

E.4 Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model

Binnen Eno wordt geen gebruik gemaakt van een intern model, partieel intern model of USP.

E.5 Niet-naleving van het minimumkapitaalvereiste en niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste

Coöperatie Eno U.A. voldoet aan de minimum- en solvabiliteitskapitaalvereiste. Van niet-naleving is geen sprake.

E.6 Overige informatie

De voorgaande paragrafen geven een overzicht van het kapitaalbeheer weer. Er is geen sprake van overige informatie die in dit hoofdstuk aanvullend uiteengezet hoeft te worden.

F Bijlagen

F.1 Eno Zorgverzekeraar N.V.

In de bijlage zijn de toelichtingen opgenomen voor Eno Zorgverzekeraar N.V. die afwijken van hoofdstukken 1 t/m 5. De waarderingsgrondslagen van Eno Zorgverzekeraar N.V. zijn identiek aan die van Coöperatie Eno U.A. Voor een nadere kwantitatieve uiteenzetting van de activiteiten en prestaties, waardering voor solvabiliteitsdoeleinden en kapitaalbeheer wordt verwezen naar de openbare QRT's van Eno Zorgverzekeraar N.V. die via een afzonderlinke link gepubliceerd zijn op de website van Eno.

F.1.1 Activiteiten en prestaties

De winst-en-verliesrekening van Eno Zorgverzekeraar N.V. ziet er als volgt uit:

Winst en verlies 2018 (x € 1.000)	2018	2017
Resultaat technische rekening	22.768	-3.821
Resultaat niet technische rekening	-102	-26
Overige baten lasten	-19	-36
Resultaat	22.646	-3.883

Tabel 23: Vergelijking resultaat Eno Zorgverzekeraar N.V. 2018 - 2017

Het technisch resultaat van Eno Zorgverzekeraar N.V. zoals hiernaast weergegeven, kan als volgt gespecificeerd worden:

Winst en verlies 2018 (x € 1.000)	2018	2017
Verdiende premies eigen rekening en bijdragen	332.452	267.601
Toegekende opbrengst uit beleggingen	-50	-59
Schaden eigen rekening	-289.155	-252.821
Bedrijfskosten	-20.479	-18.542
Resultaat techn. rekening	22.768	-3.821

Tabel 24: Vergelijking technisch resultaat Zorgverzekeraar N.V. 2018 en 2017

F.1.2 Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden

De balans van Eno Zorgverzekeraar N.V. ziet er als volgt uit:

Balanspost (x € 1.000)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Immateriële vaste activa	3.804	-	-3.804	-
Beleggingen	75.639	-	-	75.639
Directe verzekeringen	21.758	-	-	21.758
Overige verzekeringen	57.053	-864	-	56.189
Liquide middelen	78.230	-	-	78.230
Overige activa	1.979	-	-	1.979
Totaal Activa	238.464	-864	-3.804	233.796
Technische voorzieningen	136.987	-864	-15.042	121.081
Andere voorzieningen	1.047	-	2.321	3.368
Overige schulden	13.593	-	-	13.593
Totaal Passiva	151.627	-864	-12.721	138.042

Tabel 25: mutatie balans Titel BW2 naar Solvency II.

Het eigen vermogen Solvency II van Eno Zorgverzekeraar N.V. komt hiermee uit op een waarde van € 95,8 miljoen.

F.1.3 Kapitaalbeheer

De vereiste solvabiliteit komt overeen met € 57,7 miljoen, zie voor de opbouw onderstaande tabel:

Solvency Capital Requirement (SCR) (x € 1.000)	2018	2017	Vershil
SCR Zorghrisico	43.353	37.972	5.381
SCR Marktrisico	3.888	3.031	857
SCR Tegenpartijkredietrisico	9.392	8.342	1.050
Diversificatie	-8.790	-7.522	-1.268
Basis Solvency Capital Requirement	47.843	41.823	6.020
Operationeel risico	9.829	8.512	1.317
Solvency Capital Requirement	57.672	50.335	7.337
Beschikbaar vermogen	95.754	79.947	15.807
Solvabiliteitsratio	166,0%	158,8%	7,2%
Minimum vereiste solvabiliteit	20.850	18.059	2.791
MCR quotient	459,3%	442,7%	16,6%

Tabel 26: Vergelijking 2018 - 2017.

De SCR van Eno Zorgverzekeraar N.V. komt overeen met € 57,7 miljoen. Het eigen vermogen komt overeen met € 95,8 miljoen. De solvabiliteit ultimo 2018 komt hiermee overeen met 166,0%.

F.2 Eno Aanvullende Verzekeringen N.V.

In de bijlage zijn de toelichtingen opgenomen voor Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. die afwijken van hoofdstukken 1 t/m 5. De waarderingsgrondslagen van Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. zijn identiek aan die van Coöperatie Eno U.A. Voor een nadere kwantitatieve uiteenzetting van de activiteiten en prestaties, waardering voor solvabiliteitsdoeleinden en kapitaalbeheer wordt verwezen naar de openbare QRT's van Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. die via een afzonderlijke link gepubliceerd zijn op de website van Eno.

F.2.1 Activiteiten en prestaties

De winst-en-verliesrekening van Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. ziet er als volgt uit:

Winst en verlies 2018 (x € 1.000)	2018	2017
Resultaat technische rekening	2.455	2.416
Resultaat niet technische rekening	-19	-18
Overige baten lasten	43	-13
Resultaat	2.479	2.384

Tabel 27: Vergelijking resultaat Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. 2018 - 2017

Het technisch resultaat van Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. zoals hierboven weergegeven, kan als volgt gespecificeerd worden:

Winst en verlies 2018 (x € 1.000)	2018	2017
Verdiende premies eigen rekening en bijdragen	28.370	25.165
Toegekende opbrengst uit beleggingen	3	-4
Schaden eigen rekening	-22.097	-19.006
Bedrijfskosten	-3.821	-3.739
Resultaat technische rekening	2.455	2.416

Tabel 28: Vergelijking technisch resultaat Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. 2018 en 2017

2.2 Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden

De balans van Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. ziet er als volgt uit:

Balanspost (x € 1.000)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Beleggingen	11.226	-	-	11.226
Directe verzekeringen	1.473	-	-	1.473
Overige vorderingen	1.573	-	-	1.573
Liquide middelen	6.986	-	-	6.986
Overige activa	-	-	-	-
Totaal Activa	21.257	-	-	21.257
Technische voorziening	2.990	-	-2.930	60
Overige schulden	2.251	-	-	2.251
Totaal Passiva	5.241	-	-2.930	2.311

Tabel 29: mutatie balans Titel BW2 naar Solvency II.

Het eigen vermogen Solvency II van Eno Aanvullende Verzekeringen N.V. komt hiermee uit op een waarde van € 18,9 miljoen.

F.2.3 Kapitaalbeheer

De vereiste solvabiliteit komt overeen met € 6,7 miljoen, zie voor de opbouw onderstaande tabel

Solvency Capital Requirement (SCR) (x € 1.000)	2018	2017	Vershil
SCR Zorgrisiko	5.418	4.299	1.119
SCR Marktrisico	604	544	60
SCR Tegenpartijkredietrisico	857	734	123
Diversificatie	-990	-858	-132
Basis Solvency Capital Requirement	5.888	4.719	1.169
Operationeel risico	851	755	96
Solvency Capital Requirement	6.739	5.474	1.265
Beschikbaar vermogen	18.947	14.894	4.053
Solvabiliteitsratio	281,1%	272,1%	9,1%
Minimum vereiste solvabiliteit	2.500	2.500	-
MCR quotient	757,9%	595,8%	162,1%

Tabel 30: mutatie balans Titel BW2 naar Solvency II.

De SCR van Eno Aanvullende verzekeringen N.V. komt overeen met € 6,7 miljoen. Het eigen vermogen komt overeen met € 18,0 miljoen. De solvabiliteit ultimo 2018 komt hiermee overeen met 281,1%.

